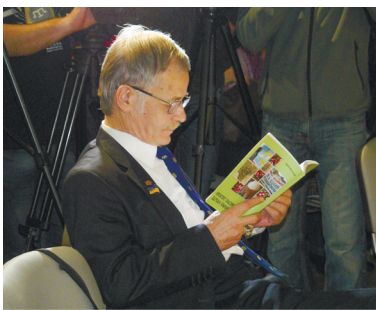

НАГОЛОС

КОРІННІ
НАРОДИ

стор. 3

НА ПЕРЕХРЕСНІЙ
СТАНЦІЇ

ПОШУК
ПРАВДИ

стор. 4

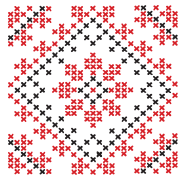
АРТ-ПРОЕКТ

КІНО
І КУРБАС

стор. 7

cultua.media

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№12 | 24 березня 2017

альнодержавна українська газета

2519-4429

НА ЗАХИСТІ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ

стор. 8-9

48201571940013 12

НАШ ІНДЕКС 60969

ПЕРЕДПЛАТНА ЦІНА НА 2017 РІК: 3 МІСЯЦІ - 59,81 ГРН; 6 МІСЯЦІВ - 138,54 ГРН

«ВЕЧОРИ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ»

У Національній філармонії України учні Київської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату імені М. Лисенка представили звітний гала-концерт із циклу «Вечори виконавської майстерності» – до 175-річчя від дня народження М. Лисенка.

У концертній програмі взяли участь: симфонічний оркестр, лауреати міжнародних конкурсів – камерний дівочий хор та хор хлопчиків і юнаків.

«Сьогодні ми мали можливість насолодитися творчою майстерністю майбутньої слави України, талановитих юних виконавців одного з провідних освітніх закладів країни – Київської музичної школи імені Лисенка. Попри свій

Н. Паганіні, К. Сен-Санса, Ф. Ліста, С. Рахманінова, А. Хачатуряна, П. Іттуральде.

Нагадаємо, що камерний хор дівчат КССМШ імені М. Лисенка під орудою заслуженого діяча мистецтв України Юлії Пучко-Колесник здобув золото у всіх трьох номінаціях (духовна музика, найкращий молодіжний хор та етнічна музика) Всесвітнього хорового конкурсу «Гран-прі націй», який тривав 1–5 лютого у Берліні.

«Успіхи камерного хору дівчат школи імені М. Лисенка – це велика гордість для України. Надзвичайно приємно, що цей молодий колектив дуже активний у своїй творчості, є учасником багатьох мистецьких ініціатив та проєктів, долучається до флешмобів відо-

юний вік, учні цієї славетної школи демонструють високий мистецький рівень та майстерність на міжнародному рівні, є визнаними у світі та мають високі нагороди престижних музичних конкурсів, – сказав міністр культури України Євген Нищук. – Міністерство культури, і я, як міністр, робитимемо все, від нас залежне, щоб українські мистецькі навчальні заклади мали можливість розвиватися, розкривати творчий потенціал дітей, виховувати нове покоління митців, які й надалі гідно представлятимуть творчі можливості нашої держави та створюватимуть яскравий мистецький образ України у світі».

На заході прозвучали твори М. Лисенка, М. Леонтовича, Л. Ревуцького, Л. Дичко, В. Зубицького, М. Скорика, В. Моцарта, Л. Бетховена, Ф. Шопена, Дж. Россіні,

мих артистів, як-от Фестиваль колядок у Михайлівському Золотоверхому соборі, організований Анжелікою Рудницькою. Кожним своїм виступом дівчата вкотре демонструють надзвичайно високий рівень української культури. І наш обов'язок – підтримувати таких талановитих дітей», – наголосив Євген Нищук.

Це вже не перше творче досягнення цього молодіжного мистецького колективу. Камерний хор дівчат КССМШ імені М. Лисенка – знаний не тільки в Україні, але і в європейському просторі. За останні сім років хор здобував Гран-прі і призові місця в Литві (2013, 2016), Чехії (2009, 2013), Італії (2010, 2016), Польщі (2011, 2013), Франції (Вернон, 2016), Латвії (Даугавпілс, 2017).

Прес-служба Мінкультури

ПОВЕРНЕННЯ В УКРАЇНУ «МЕЧА ВІКІНГА»

14 березня у Національному Києво-Печерському історико-культурному заповіднику відбулася урочиста церемонія вручення відзнак Мінкультури співробітникам управління СБУ в Рівненській області, які знешкодили міжнародну групу контрабандистів – торгівців предметами старовини та сприяли поверненню в Україну «Меча Вікінга».

Участь у заході взяли відомі археологи, науковці, реставратори та співробітники музеїв, а також почесні гості й учасники подій, пов'язаних із поверненням артефакту – викраденої та вивезеної за межі України археологічної та історичної знахідки «Меч Вікінга».

Відкриваючи захід, міністр культури України Євген Нищук нагадав присутнім історію повернення цього артефакту в Україну.

Так, 1 березня 2016 року естонські митники виявили в одній з вантажівок на кордоні Естонії з Росією меч епохи вікінгів. Експертиза з'ясувала, що цей меч датується кінцем X – початком XI століття, належить до скандинавських старожитностей цього періоду та має велику цінність. Претензії на цей артефакт, який отримав назву «Меч Вікінга», висунула Росія, наголосуючи, що, відповідно до Конвенції «Про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному

ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності», подібні предмети передаються до країни, з яких їх було вивезено.

За словами міністра культури, небайдужі науковці, в тому числі археолог Максим Левада, привернули увагу до події та навели факти, що конфіскований меч незаконно і нелегально вивезений з України. До цієї справи долучився народний депутат України Дмитро Тимчук, який звернувся до віце-прем'єра міністра, міністра культури, міністра закордонних справ та голови СБУ з вимогою терміново втрутитись у ситуацію та повернути меч. Посол України в Естонській Республіці Віктор Крижанівський офіційно звернувся до представників естонської влади з претензією на конфіскований меч. Завдяки вчасним та злагодженим діям – 12 травня 2016 року Естонія офіційно повернула меч Україні, а вже 13 травня його було доставлено до Києва.

Міністр культури також подякував народному депутату України Дмитрові Тимчуку за його активну участь у поверненні артефакту та вручив символічний дарунок – книгу Федора Андрущука «Мечі вікінгів».

За вагомих особистий внесок у боротьбі з незаконним переміщенням культурних цінностей та високий професіоналізм – почесними відзнаками Міністерства культури України «За

досягнення в розвитку культури і мистецтва» було нагороджено співробітників управління Служби безпеки України в Рівненській області – Олександра Бейка та Романа Романова.

Дмитро Тимчук під час свого виступу відзначив важливість спільної роботи різних державних структур, які при єдності мети та злагодженості роботи можуть досягнути справжнього результату.

Також під час церемонії нагородження було продемонстровано «Меч Вікінга» перед початком реставрації, відреставровано мечі X–XI століття з Чернігівського обласного музею імені Василя Тарновського та Національного заповідника «Хортиця». Меч із Чернігівського музею демонструвався широкому загалу вперше.

Відомий реставратор Віктор Голуб повідомив, що повернений меч перебував на обстеженні й під наглядом у Національному науково-дослідному реставраційному центрі України; як свідчать попередні дослідження, ця знахідка є унікальною.

За даними істориків, у музеях України зберігається понад чотири десятки мечів, які потребують термінової реставрації. Міністерство культури планує розпочати системну роботу з їх відновлення та звертається до небайдужих меценатів із проханням підтримати ініціативу.

Прес-служба Мінкультури

СПРОБА ВИРІШЕННЯ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО ПИТАННЯ

18 березня у столичному Кримському домі відбулася презентація книги «Кримські татари як корінний народ». Власне, надзвичайною подією є вже створення цього концентрованого джерела вкрай важливої інформації, і презентація виразно зафіксувала це.

Олександр ЯРОШЕВСЬКИЙ

Здається, Кримський дім іще не бачив такого скупчення небайдужих і активних людей, однодумців. Гостями заходу були політики різного рангу: від відомих громадських активістів до народних депутатів. Було навіть кілька телевізійних каналів. Насичене спілкування продовжувалося більше години; лунали слова оцінки, задоволення, проголошувалися пропозиції стосовно доцільнішого використання цієї праці, виникали, нечисленні, щоправда, але гострі дискусійні моменти, висловлювалися подяки.

Власне, зі слів подяки і розпочала свій виступ авторка книги, доктор наук, експерт Інституту демократії імені Пилипа Орлика – Наталя Беліцер. І першим пролунало ім'я – Вельдар Шукурджиев. Саме він, за словами пані Наталі, не тільки запропонував створити такий посібник (цю ідею він доніс до майбутньої авторки книги ще наприкінці 2015 року), а й надалі своєю енергією ніби стискав час та прискорював терміни створення й завершення роботи. До речі, Вельдара не було того дня в презентаційній

залі Кримського дому: він воює в зоні АТО.

Неоціненну допомогу, підтримку, сприяння проекту надав – і це було друге з імен, що пролунали в переліку вдячності з вуст авторки – народний депутат України Мустафа Джемілев. Всесвітньо визнаний лідер кримськотатарського народу, автор передмови до книги, того дня був і співведучим заходу. Саме до нього, як і до народного депутата Рефата Чубарова, який також взяв участь в презентації

(його виступ спричинив найбільше полеміки), зверталися в подальшому ті, хто виступав потім із пропозицією – ба навіть з вимогою – зробити так, щоби кожен із нардепів був ознайомлений зі змістом книги.

Наталя Беліцер висловила щирі подяку колективам і керівникам двох державних підприємств: Національного газетно-журнального видавництва – Андрієві Щекуну та

Кримського дому. Олексія Скорика на посаді директора Кримського дому змінив нещодавно Ахтем Сеїтаблаєв – він відкривав презентацію, зазначивши, що вихід цієї книги також сприятиме справі деокупації Криму.

Саме в Кримському домі – в час, коли директором був Олексій Скорик, – збиралися робочі групи, тут точилися експертні дискусії, котрі, як зауважила Наталя Беліцер, теж певною мірою компенсували відсутність у нашій видавничій практиці

PR-reviews: інституту цільового попереднього експертного обговорення, як це прийнято в світі. Авторка висловила вдячність колегам: Заремі Озенбаш, Арсену Жумаділову та Сергію Громенку, зауваження яких до попередніх варіантів тексту дозволили вивірити книгу в тому варіанті, який надійшов до друку. За самовіддану роботу з дизайном книги, її ілюстративним матеріалом та обкладинкою авторка дякувала відомому митцеві Рустему Скибіну.

Майже одразу в обговоренні пролунала ідея про необхідність англійського перекладу книги. На розвиток теми також було запропоновано перекласти книгу азербайджанською і турецькою, що також було схвалено. Певні сумніви з приводу доцільності російського перекладу були подолані тезою про те, що це необхідно не стільки для ознайомлення з темою співчутливих росіян, скільки заради долучення до кола читачів російськомовних кримських патріотів України, а також тих, хто шукає відповіді на гострі питання проблематики поза межами путінської пропаганди.

Фото Євгена БУКЕТА

Кримінального кодексу України. Правоохоронці встановлюють свідків і очевидців події, а також розшукують осіб, причетних до скоєння правопорушення. Винних в аналогічному правопорушенні, скоєному у вересні щодо пам'ятника київському князеві, – досі не знайшли.

Також Україною прокотилася ціла хвиля актів вандалізму над польськими і болгарськими місцями пам'яті на Львівщині та Одещині, а також у Биківні під Києвом. Небачений раніше сплеск вандалізму пов'язують із активністю російських спецслужб і агентів впливу. Нещодавні акти вандалізму

ВІЙНА ПРОТИ ПАМ'ЯТНИКІВ

Урочисто відкритий менш як місяць тому пам'ятник поетесі Олені Телізі – в ніч на 18 березня був облитий червоною фарбою. Через цей інцидент також згадали про сплундрований аналогічним чином наприкінці вересня минулого року пам'ятник Володимиру Великому, який досі не вдалося відмити. Оскільки фарба дуже сильно в'їлася в бронзу, його потрібно повністю перефарбувати.

А от монумент Телізі відновили небайдужі кияни вже через кілька годин після провокації, не чекаючи ані комунальників, ані чиновників. Увага громадськості та журналістів тепер прикута до якнайшвидшого розслідування актів вандалізму.

У прес-службі ГУ Нацполіції в Києві повідомили, що за фактом псування пам'ятника Олені Телізі вирішується питання про відкриття справи за ст. 296 (хуліганство)

му у Львові, Підкамені та Гуті Пеняцькій відрізняються тим, що образливі написи зроблені буквально одним почерком.

Семен ВАСИЛЕНКО

КОРУПЦІОНЕРИ У МІНІСТЕРСТВІ?

Національне агентство з питань запобігання корупції на своєму засіданні ухвалило рішення про винесення міністру культури України Євгену Нищуку припису про порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших порушень закону в Міністерстві культури України. Про це йдеться в приписі на сайті НАЗК, який обов'язковий до виконання.

Перевірку зобов'язали провести після того, як Міністерство культури не забезпечило організацію спецперевірки 25 керівників установ культури, які підпорядковуються відомству. Міністерство культури також не притягнуло до відповідальності керівника закладу культури, якого підозрюють у корупції та не провело службові розслідування. НАЗК повідомляє, що Міністерство культури не повідомило і про факти неподання й несвоєчасного подання працівниками Міністерства щорічної декларації за 2015 рік.

Зазначені порушення було виявлено під час проведення планової перевірки дотримання вимог Закону України «Про запобігання корупції» в Міністерстві культури України, яку проводила комісія Національного агентства з 09 до 28 лютого 2017 року.

НАЗК вимагає забезпечити в Міністерстві культури України умови для внесення його працівниками повідомлень про порушення вимог цього закону іншою особою, зокрема, через офіційний веб-сайт Міністерства.

За невиконання припису Є. Нищуку загрожує штраф від 100 до 250 неоподатковуваних мінімумів.

За матеріалами nazk.gov.ua

Днями в київській галереї Art Ukraine gallery відбулася зустріч із професором Григорієм Грабовичем – «Пошук правди для інтелектуалів. Українські особливості».

Любов ЯКИМЧУК

ГРИГОРІЙ ГРАБОВИЧ: «ОСВІТА ДАЄ МІФИ, ЯКЩО НЕ ЗОВСІМ «БЕЛІБЕРДУ»

Славетний літературознавець та дослідник творчості Шевченка, професор Гарвардського університету, президент Інституту критики, головний редактор часопису «Критика» – буває в Україні «наїздами», як він сам зазначає, пару разів на рік, тож бачить нашу гуманітарну ситуацію як із близької, так із віддаленої перспективи та має непересічні міркування щодо неї.

Його висловлювання можна назвати скоріше поміркованими, особливо якщо йдеться про завдання інтелектуала у часи пост-правди, коли об'єктивні факти впливають на громадську думку менше, ніж заклики до емоцій. Утім, прозвучало також і декілька контрверсійних думок, зокрема, про Міністерство освіти та науки України. Отже, пропонуємо пряму мову Григорія Грабовича.

«Один із топосів правди – це те, що вона збалансована, об'єктивно, імпліцитно нейтральна. Але це не діє в реальному світі, бо з одного боку – є психопат, а з іншого – більш-менш нормальний, і ми маємо знайти межі між цим...»

Явище Трампа і факт, що він став президентом Америки, для нас, американців, є таким же шоком, як для українців новина про президентство Януковича. Усі розумні люди та всі медіа казали, що це неможливо, що Гіларі Клінтон не може програти. Окрім того, що Трамп монструозний, людина, яка не тягне на президента, він ще в кожному своєму виступі немовби доводить, що всі критичні уявлення про нього справжні. Було

оціпіння: а може, це поганий сон. Але є один відрядний момент, на якому я би хотів наголосити. Він полягає у тому, що американський істеблішмент інтелектуалів (журналісти, громадські інституції, творчі спілки тощо) починають повставати проти Трампа, солідаризуватися між собою. Республіканська партія, яка має Трампа за президента, не підтримує його закони, і тому проекти законів президента Америки зараз не можуть пройти.

Ще одне опертя в пошуках правди – це те, що сучасні державні структури працюють не на знищення чи підкорення населення. Нормально думати, що поліцейський є другом, а не ворогом, але не в усіх країнах так є. Зокрема, ОМОН – це небезпечне явище. Те, що ми вважаємо природним чи нормальним, не завжди таким є.

Я часто буваю в Україні та почувую себе частиною цього суспільства, але ніколи довше ніж півроку тут не був (тоді я викладав у Києво-Могилянській академії). І я бачу цю ситуацію фрагментами та помічаю, що тут усе міняється. Я думаю, що ситуація набагато краща, ніж видається людям, які тут живуть. Мені здається, що тут кардинально міняються обставини точки відліку. Після Революції Гідності, анексії Криму та війни на Сході – Україна не бачить себе ідентично невизначеною. Українська ідентичність подібна до ідентичності,

що є на Заході. Доволі недавно не було певності в суспільстві, якщо взяти цілу країну від Закарпаття до Донбасу, від Чернігова до Криму, не було цієї спільності: ким українці вважають себе, хто є національним героєм і так далі. Тобто питання, до якої культури Україна належить, уже вирішене. Це так само, як із питанням правди. Правда – це загальний консенсус, культурно визначений, який сягає класичного періоду.

Говорити правду для публічних інтелектуалів – їхнє покликання, те, що вони мають робити за визначенням, але це змінюється на війну. Не тільки в Советському Союзі, а й у Гітлерівській Німеччині, у Франції, Америці були написи: Loose lips sink ships («Надмірне белькотання призводить до того, що кораблі тонуть»). Тенденція тримати язик за зубами та free speech, вільні висловлювання – під час війни є чимось іншим. Те, що сталося з Кримом і робиться з Донбасом, є тою трагедією чи силою, яка дасть Україні можливість оновлюватися. Інакше ми є немовби зашаровані, стримані в нашому власному інтелектуальному обов'язку, адже ми мусимо про речі говорити вільно. Можливість вільно говорити буде доступна лише тоді, коли рука об руку з цим підуть реформи.

ді (усі ми знаємо казку про правду і кривду).

Україністика на Заході не відіграла особливої ролі, але з часом це змінилося. І тепер не комільфо називати Київську Русь Old Russia (дослівно: Давня Росія – ред.), тепер вживають термін Kievan Rus'. Це сталося не завдяки, а всупереч українській науці та Академії наук України. Тут є багато нюансів. І питання в тому, як науковці можуть співдіяти із не до кінця науковими чи ненауковими одиницями та процесами. І як бути з ідеологічними моментами.

Уявіть собі, що український Інтернет схожий на смітник... При тому є дуже добрий польський Інтернет – за рівнем

публікації наукового матеріалу, потім є російський Інтернет, а потім уже – набагато нижче – український. На ганебно низькому рівні. Це якщо говорити про

Естетична правда не є тотожна моральній та ідеологічній правді. Парезія або free speech – це обов'язок кожної вільної людини говорити правду, зокрема, коли це є акт супроти влади і коли це небезпечно для тебе. Ця тема є основним мотивом усіх трагедій Еврипіда. І це є особливою цінністю, зокрема для Шевченка.

Взагалі, в Америці коло людей, які потрапляють у поле зору телебачення, – мале, і є тенденція до його повторення. Нема жодної гарантії, що коментатор ситуації в Україні на американському телебаченні буде тямуючою людиною, ймовірніше, це буде людина, яку вже знають.

Говорити правду можуть допомагати інтернетівські блоги, професійні чи клубні об'єднання. Але тут є небезпека фрагментації, адже коли люди одні з одними розмовляють, інформація залишається в одному колі. В Україні також є симулякри, як-от шоу Савіка Шустера, котрі роблять вигляд, що є багато голосів. Але чи це справжні, істотні й доцільні голоси?

Правда – не те саме, що truth чи veritas. В українському варіанті у правди є більше компонентів справедливості, ніж чистої істини. Кодекс «Руської Правди» – це не так пошук істини, як справедливості. Правда в українській культурі протиставляється крив-

доступ і механізми заохочення студентів та матеріали, які можна завантажити. Але епітимією цього є наявність в українському Інтернеті «Велесові книги», містифікації, фальсифікації, тобто суцільної неправди. Але для декого в Україні вона є святою книгою. Існує мала секта людей, прихильників РУНВіри та інших язичників, які в це вірять. І як із цим воювати? Вони називають це релігією, то, може, це і є релігією... Бог знає, як це називати.

Але ж «Велесова книга» створена в 1950-их роках українськими та російськими емігрантами в Сан-Франциско. І при тому, про «Велесову книгу» як про артефакт пишуть в українських підручниках! Щоб ускладнити це поняття правди та обов'язку правди, додаю, що школа діє як механізм заперечення наукової бази. Ми маємо одне міністерство – Міністерство освіти і науки, МОН. Але є контрадикція між цими явищами, між наукою та освітою. Наука не може працювати так легко з освітою, бо освіта дає нам, м'яко кажучи, міфи, якщо не зовсім «беліберду». А наука є наукою, і вона мусить бути світовою та не може бути базованою на «Велесовій книзі». Так само, як зі «Словом о полку Ігоревім»: я не перекопаний, що воно не постало у XVIII столітті. Але то родзинки, які в цьому тісті печуться».

Пам'ятник «Братерство» в Слов'янській

Міфи можуть і виникати швидко, і служити довго. Ще в дитинстві я звернув увагу на те, що у Щорському районі Чернігівської області активно «розкручується» міф про особливу «партизанськість» краю. Бо на півночі району, в Єлінських лісах, у 1941–1943 роках був штаб партизанського руху і діяв Чернігівський підпільний обком партії.

Сергій ЛАЩЕНКО

До цього часу міф не розвіявся; там і надалі пенсіонери-комуністи підживлюються ним. Як, скажімо, українські патріоти Черкащини підживлюються духом Холодного Яру. Якби не здобуття Україною незалежності, то не виключено, що Єлінський ліс був би значно потужнішим символом, ніж Холодний Яр. Хоча об'єктивно там не сталося нічого особливого. Таких партизанських баз в Україні було багато; але на інших територіях вони виявилися менш значущими. А от на польському історичному «безриб'ї» ідея комуністичних ідеологів спрацювала непогано. Під час розбудови незалежної України нам іще довго доведеться враховувати ці різнополюсні історичні міфи.

Кілька слів про міф Слов'янськ, що на Донбасі, або Новій Сербії (Кіровоградщина). Якоюсь мені довелося писати про бійця АТО, вихідця з Волині. Той розповів, що одного разу, захопивши блокпост сепаратистів, наші воїни з подивом почули по радію перего-

вля справи. На територію Донеччини сербські «граничари» потрапили після Прутського походу. Щоправда, сербами їх можна назвати лише умовно. Там були переважно молдавани, волохи (румуни), а ще – угорці, болгарі... Сербі, звісно, також були, але вони не становили більшості.

Похід Петра I був невдалим, тому всіх цих «воїнів-інтернаціоналістів» треба було десь «прикнутити» з користю для справи. Оскільки серби були непоганими вояками та ще й слов'янами, то саме їх і взяли за основу. Бо молдован, при всьому бажанні, зробити

торії Луганська. Він виводить свій рід зі Слов'янськ. Але його прізвище не сербське, а угорське. Ще вчився з дівчиною на прізвище Панаїт. Вона родом з Лутугинського району, там є села, де можуть проживати нащадки так званих слов'янськ, – Оріхове і Македонівка. Панаїт – македонське прізвище. Загалом, нащадків військових переселенців із Балкан на Луганщині можна знайти лише за прізвищами або в історичних місцях компактного поселення – Депперадівці, Штерівці, Жовтому...»

Але ж міф може бути сильнішим від фактів! Дмитро багато

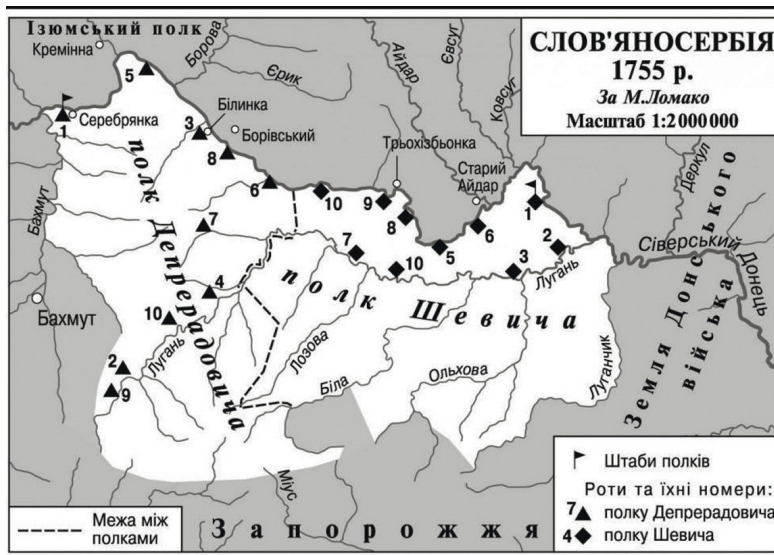
у 1752 році Янко Хорват. Хоча на тогочасних російських гравюрах із його зображенням – він уже підписаний як Іван Хорват. Та все ж, прізвище говорить саме за себе.

Однак, попри невдалий статистичний міф жив своїм життям. 2003 року в Слов'янськ спорудили пам'ятник з урочищем назвою «Братерство». Колодитий запорожець з оселедцем і шаблею, сербський «граничар» із пістолем і бородатий російський козак. Там і написи трьома мовами: «Немає уз святіших за братерство», «Нет уз святее братства» і «Нема светлих веза од братских». Хоча всім відомо про напружені стосунки запорожців із переселенцями. До того ж серби допомагали придушувати повстання Пугачова. Отож «дружбою» стосунки трьох народів можна назвати лише умовно. З іншого боку, вся ця історія повчальна, адже наочно демонструє, наскільки важливо є державна воля. Коли вона є, то всі проблеми вирішуються легше.

Якоюсь мірою, ми самі винні, що серби воюють не на нашому боці. Бо Росія здатна й авансом мотивувати, а ми й постфактум віддячити не вміємо. Наведу конкретний приклад. Русинка із сербської провінції Воеводина Саманта Рац під час війни допомогла Україні всім, чим могла. Головним чином, інформаційно і як волонтер. Сербські шовіністи, які в усьому підтримували і підтримують путінську авантюру на Донбасі, затероризували молоду жінку. Довелося усій родині шукати притулку в Україні.

Не покинув дружини і її вірний чоловік Петар Стоїлькович, у минулому офіцер сербської армії. Можна сказати, що Петар повторив подвиг бандуриста з Кубані Михайла Теліги, який розділив долю своєї дружини, легендарної української підпільниці Олени Теліги. Зараз Петар і Саманта проживають на Закарпатті, мають статус біженців. Варто сказати, що живуть досить бідно, значно гірше, ніж колись у Сербії. Тож, розвіюючи імперські міфи, українцям не зашкодило б дещо повчитися у російських царів. Тоді значно легше було б інтегрувати в український державний організм людей інших національностей. Особливо, якщо це наші друзі.

СЛОВ'ЯНОСЕРБІЯ ТА ІНШІ МІФИ ІМПЕРІЇ

Йован Шевич

розповідає про те, що в 1752 році всі новоприбулі склали присягу в Києві. А потім іменним указом Єлизавети Петрівни від 21 жовтня 1753 року солдати й офіцери команди Йована Шевича та Райко Депперадовича були прийняті на російську службу. Їм була відведена земля на правому березі Сіверського Дінця – між Луганню та Бахмутом. Ось цю територію і назвали згодом Слов'янськ.

Після 1762 року, коли відбувалася ревізія військових поселень, виявилось, що самих «слов'янськ» тут не так уже й багато. Існували спеціальні поселення-роти, і на кожну таку роту випадало приблизно 20 переселенців. Уряд Катерини визнав цей проект нецелеспрямним і дозволив там селитись українцям. Тож на 1763 рік там мешкало понад 10 тисяч осіб чоловічої статі. З них 60% – українці, 39% – іноземці, серед яких 66% молдавани. Сербі ж становили лише 9,5%. Тобто навіть серед іноземців вони були другими... Цікаво, що й так звану Нову Сербію (землі на території нинішньої Кіровоградщини) очолював

вори... сербською мовою. Ось вам наочний приклад того, як імперські міфи можуть спрацювати і через декілька століть. Що привело сербських авантюристів на нашу землю? Спілкуюся на цю тему з біженцем із Луганщини (і лемком за походженням) Дмитром Байкенічем. Говоримо про ті давні імперські міфи, які створювалися «на перспективу» і досі мають певне значення для України, про так звані Слов'янськ і Нову Сербію.

Дмитро – історик за фахом, тому про всі ці речі говорить зі знан-

слов'янами було складно – через їхню неспоріднену мову. Тим паче, що самих молдаван ось-ось можна було підкорити і русифікувати. А серби значно далі, до них так просто не дотягнешся, тож поки можна було використати в ролі незамінних і вірних «братушок». Потім їх селили на території Донецької і Луганської областей.

Давній міф знадобився під час російського вторгнення на Донбас у 2014 році. Путін згадав про «істинних» слов'ян, бойових побратимів із досвідом етнічних чисток, яких можна було протиставити українським «неонацистам». Дух інтернаціоналізму в тій черговій імперській авантурі був явно не зайвим. Тож якась кількість сербських найманців була присутня і на Донбасі. А перед тим вони встигли постоїти на блокпостах у Криму.

Запитую Дмитра Байкеніча: а чи є нині на Донбасі люди, свідомі свого сербського походження? Він відповів так: «Свідомих немає. Із тих, хто може мати стосунок до Слов'янськ, мені зустрічався історик Борис Локотш, який ще в 1990-і роки видав брошуру з іс-

– заступник директора з науково-педагогічної роботи.

Термін подання документів – місяць від дня опублікування оголошення.

Житловою площею академія не забезпечує.

Ознайомитися з вимогами щодо вакантних посад та подати заявку можна за адресою: 01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9, корп. 15, поверх 1 (відділ кадрів та документо-забезпечення). Телефон для довідок: (044) 280–92–09.

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв оголошує конкурсний відбір на заміщення посад науково-педагогічних працівників (наказ від 17 березня 2017 р. № 31-о)

Інститут сучасного мистецтва:

– директор Інституту сучасного мистецтва;

– завідувач кафедри естрадного виконавства.

Інститут публічного управління та кадрової політики:

Пайя Йованович «Переселення сербів»

У НАЦІОНАЛЬНОМУ МУЗЕЇ — ЯПОНСЬКА ГРАФІКА

У рамках року Японії в Україні у Національному музеї Львова відкрилась виставка японської графіки XIX століття «Японська гравюра укійо-е «Світ кабуки»».

На виставці експонуються сто тридцять робіт найвпливовішої школи японської графіки XIX століття — Утагава. Її представники відомі творами у жанрі якуса-е — зображення акторів театру кабукі, які користувались надзвичайною популярністю серед городян.

Японська графіка, яка експонується у Львові, була подарована Посольством Японії в Україні Національному художньому музею України. Частина цих робіт, за згодою Посольства, була передана до інших українських музеїв:

століття цей театр повністю опанували чоловіки, які також виконували жіночі ролі.

На нашій виставці представлена майже вся школа Утагава. Це майстри, які у написанні свого імені спочатку мали вказувати ім'я вчителя, а потім уже своє».

«Ця виставка мені дуже цікава, — каже львів'янин, архітектор Микола Обідняк. — Я давно цікавлюся східним мистецтвом і бачу, що ми, українці, дуже подібні з японцями своєю ідентичністю, світосприйняттям. У японців є культ каменю, культ якогось фрагменту природи, а в українців — це тин, глечик, мальва, тепер більше соняшник, що теж символізує світосприйняття. Мальва — стержень світобудови».

Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків, Полтавського та Севастопольського музеїв.

На виставці у Львові експонуються роботи Утагави Кунійосі (1798–1861), останнього великого майстра укійо-е та одного з найталановитіших авторів образів акторів театру кабукі, а також його учнів. Мистецька мова й образи укійо-е склалися під значним впливом естетики театру кабукі. На гравюрах ми бачимо не реальних людей, а театральні ампула акторів, їх перевтілення. Обличчя схожі на марево, пози й жести — умовні.

«Твори, як ми бачимо сьогодні в експозиції, представляють одне зі своєрідних оригінальних явищ у японській культурі — театр кабукі, який почав діяти у Японії в XIX столітті, і японці пов'язують це явище із політичним, економічним і суспільним розвитком у країні, — продовжує розповідь Оксана Біла. — Цей театр був заснований як такий, що трансформував ці події, зміни, які відбувалися в японському суспільстві. Певний час його представляли жінки — виступали у ролі акторів, а вже у середині XIX

ви, тин — верба-мати, світоопера, глечик — це звук тієї землі, на якій живеш, бо це глина, земля. І в цьому ми подібні. В інших питаннях — політичних, економічних, військових — ми не є з ними подібні, але у світовідчутті, культурі природи, гармонії людини з природою — так».

Виставка японської графіки в Національному музеї у Львові супроводжується ще цілою низкою заходів, які допомагають ближче пізнати японську культуру. Це майстер-класи та лекції, які проводить кафедра сходознавства імені професора Ярослава Дашкевича ЛНУ імені І. Франка; кураторські екскурсії, які проводить культуролог, учений секретар Національного художнього музею України і куратор цієї виставки Юлія Зинівіва; це лекції про японську гравюру культуролога, аспіранта ЛНУ імені І. Франка, співзасновниці японського клубу NIHONBU Анастасії Ворончихіної; майстер-класи для дорослих і дітей з оригамі; ну, й, звичайно, знаменита японська чайна церемонія.

Надія ПАСТЕРНАК
Фото Йосипа МАРУХНЯКА

Кураторська екскурсія Тетяни Нечипоренко

розділ експозиції, який називається «Межигірський фаянс». Тобто він цінувався і в Європі.

1829 року в Петербурзі — на промисловій виставці — фабрика зайняла перше місце. Вона мала велике значення: виробами користувався імператорський двір, хоча це не фарфор, а фаянс. До речі, тут виготовляли і порцелянові фігурки.

МЕЦЕНАТИ ЗАМІСТЬ ДЕРЖАВИ: ВИМУШЕНО

«Музей втілює свою мрію — показати унікальний фаянс. Але в закладі немає... вітрин для таких виставок, — висловлює стурбованість Людмила Строкова. — Потрібні кошти на те, аби їх замовити, а ще їх треба десь зберігати. Тому цю і низку інших

МЕЖИГІРСЬКИЙ ФАЯНС ТРИМАЄ ПЕРШІСТЬ

У Національному музеї українського народного декоративного мистецтва презентували виставку «Києво-межигірський фаянс».

Світлана СОКОЛОВА

Фабрика була заснована у 1898 році недалеко від Києва, у районі Вишгорода, і проіснувала майже 80 років, припинивши діяльність у 1877-ому. Підприємство створювалося як комерційне, було першим у колишній Російській імперії з виготовлення фаянсу і першим, на якому застосовували друк для декорування виробів.

У колекції музею зберігається найбільше в Україні за кількістю пам'яток зібрання виробів межигірського фаянсу (понад 900 предметів).

Межигірська глина була різних кольорів: біла, темно-коричнева, жовта, кремова, палева. Майстри швидко опанували виробництво кольорових мас (мармурову, темно-коричневу (шоколадну),

чорну та інші), застосували кольорові і безбарвну глазурі, якісні друковані малюнки, професійний рельєфний декор. Найвищим досягненням були друковані малюнки з ландшафтами Києва, Петербурга і його околиць.

Асортимент виробів: чайний, кавовий, столовий посуд, окремо можна було придбати тарілки, салатниці, сухарниці, кухлі та інше. Продукувалися вазы, кашпо, чорнильне приладдя, умивальні чаші з глеками, рамки для портретів, свічники, каструлі, «судки», глечики, менажніці, форми для бланманже, морозива, прес-пап'є, кронштейни, садові табурети, предмети сакрального призначення (лампадки, ікони, хрести, великодні яйця). А з 1850-их років виготовляли скульптуру з бісквіта.

Генеральний директор музею Людмила Строкова наголошує: українці повинні знати те, чим вони можуть пишатися. Тому що нам всім відомий, наприклад, саксонський фарфор, але чи так багато людей знають про межигірський фаянс? Адже навіть у Британському музеї є окремі

експозиції зробили завдяки благодійнику, який позичив нам вітрини ще минулого року. Поки у нас вони є, ми зробили виставку дуже швидко, хоча такі експозиції створюються за півроку.

Проблема ще й у тому, що музей розміщується у церкві. І галерея — це хор. Нам не вистачає площі, а бачили б ви, які в нас фонди! Сюди дітей треба водити обов'язково, а то приходять з ліцею в центрі і кажуть: «Нам это украинское не интересно». Тому юнь треба виховувати. За радянських часів за день тут було близько 5 тисяч відвідувачів!

Музей потребує ремонту, ми мріємо про модернізацію освітлення, що найоптимальніше на сьогодні. І місто готове підтримувати. Якщо гроші наразі не виділили, то не кажуть, що їх не буде взагалі, допомагатимуть поступово.

Допомогу надають і меценати, але не можна від них вимагати того, що повинна зробити держава».

Виставка працюватиме до 12 травня 2017 року.

Фото авторки

найкращі актори. Але Джиммі став піонером саме в процесі поєднання кіно і театру, хоча Лесь Курбас використовував такі режисерські прийоми частіше – як змогу завоювати увагу публіки під час змін декорації. І про це ще детальніше розповіла режисерка Вірляна Ткач у своїй доповіді «Як Курбас ужив кіно у своїх виставах».

А от третя доповідка – Ольга Данилюк, кандидат наук у сфері західноєвропейського театру, – приїхала на це зібрання з Лондона, де напередодні мала змогу подивитися сучасний варіант театральньо-кіношного

КУРБАСІВСЬКА ЕПОХА

ІННОВАЦІЙНОГО КІНОТЕАТРУ

Сцена із вистави «Газ» Лєся Курбаса. 1923

У рамках мистецького проекту «Курбас у Києві» відбулась подія, котра збрала шанувальників кіно й театру і стала відкриттям ще однієї неординарної та цікавої сторінки у творчому бутті людини, яка все життя сповідувала не лише вільнодумство, але й теорію вічного творчого пошуку, глибоко усвідомлюючи всю безкінечність цього процесу і навіть майбутнє.

Леся САМІЙЛЕНКО

Тож тема лекційного та дискусійного клубу шанувальників Лєся Курбаса стосувалась кіно-театральної сторінки біографії митця, кіно на екранах Києва у 1920-их роках та використання нових медіа та кіно у театрі.

Нині вже звичною й у світі, й для українського театру зокрема, стала практика використання режисерами кінопродукції, яка імплементується в загальний режисерський контекст та органічно доповнює театральне дійство в тих його сегментах, що стосуються конкретної

документальної подачі фактів чи навіть посилення емоцій, які може передати актор глядачеві, але не завжди в силі. Хоча про Курбасівську режисуру якось і не згадується як про факт недостатності передавання емоцій від актора до публіки, бо це було завжди особливо. Принаймні так про «Курбасівщину» згадується нині.

Із цікавої лекції Олега-Сидора Гібелінди «Про кіно у Києві за часів Курбаса» всі присутні дізнались про особисте ставлення Лєся Курбаса до інноваційних ідей щодо введення кінодокументалістики в театральні постановки минулого. А ще цікаво: з документальних джерел відомо, що в 1910–20-і роки лише в Києві працювало 30 кінотеатрів (порівняно з Європою: в Берліні – понад 300, в Парижі – 900), але ж... Кіно у той час триумфальною ходою завойовувало світ, і Україна не пасла задніх, бо одним із перших новаторів у цій сфері став Лесь Курбас, котрий 1928 року зняв свого «Джиммі Хігінса», у ролі якого показав Амвросія Бучму.

Як режисер – Курбас дуже ревнував театр до кіно, адже у цю сферу – в гонитві за більшою популярністю – перейшли його

дійства з усіма атрибутами сучасного використання потуг медіа в театральній постановці. Продемонстровані епізоди вистави, яку вона дивилась, дають повну уяву про те, як цей процес, тобто ідея поєднання кіно і театру, реалізується у наш час. І все це стосувалося постановки за творами Шекспіра, яка дуже успішна у світі. На її думку, вистава є зразком найвищого пілотажу сучасної режисури, адже дозволяє публіці жити і навіть підсвідомо бути учасниками дійства, що відбувається в антуражі, схожому на робочу студію телевізійних новин. При цьому глядачі не стомлюються і не відволікаються від Шекспірівських тем і думок та постійно перебувають у стані передчуття несподіваного повороту подій та їх режисерського втілення.

І вся ця сучасна еkleктично-інноваційна тема в розвитку театральнього мистецтва є лише усвідомленням необхідності реагувати на виклики, які ставить перед людиною, зокрема митцем, час і технічний прогрес. Адже глядач сприймає театр не завжди як казку, і він не повинен бути рабом ностальгійних переживань за минулим.

КАРТИНИ З ХИМЕРАМИ

«Цей звір горобців ловив»

(Загадка) Особисто для мене споглядати полотна Примаченко те саме, що піддаватися гіпнозу. Коли дивишся – вабить... зачаровує... вражає... впливає... міняє... Коли вже не дивишся – пам'ятається... відчувається... але не відпускає і не зникає. Чому? Як простота і наївність провінційних малюночків у свій час звабила світові мистецькі центри, заворожила очі Пікассо і Матісса та до сьогодні вражає всяку примхливу публіку? Є тут, мабуть, якась магія. Вочевидь, саме та, якою просякнута українська земля, українські квіти, дерева і тварини. Вочевидь, цю магію увібрало в себе народне мистецтво. І, вочевидь, саме на ньому виростає вся творчість Примаченко. Квіти, зілля, дерева, птахи, жаби, змії, пухнасті або страшні звірі, вода, хата, сльози, танці та люди – все це наша поліська батьківщина і все це було на стінах Арсеналу.

(Форма) З одного боку, завжди є симетрія, завжди є опора, завжди є чіткість. Для розлогої квітки має бути горщик, з якого вона проростає і який її втримає – і її,

і всю композицію. Але, з іншого боку, завжди є і якась неправильність, химерність внутрішніх форм, фігур. Саме тому всі картини дуже динамічні, по-особливому живі та рухливі. Тіла гібридно вивертаються, лапи і язички нездорово закручуються, завиваються.

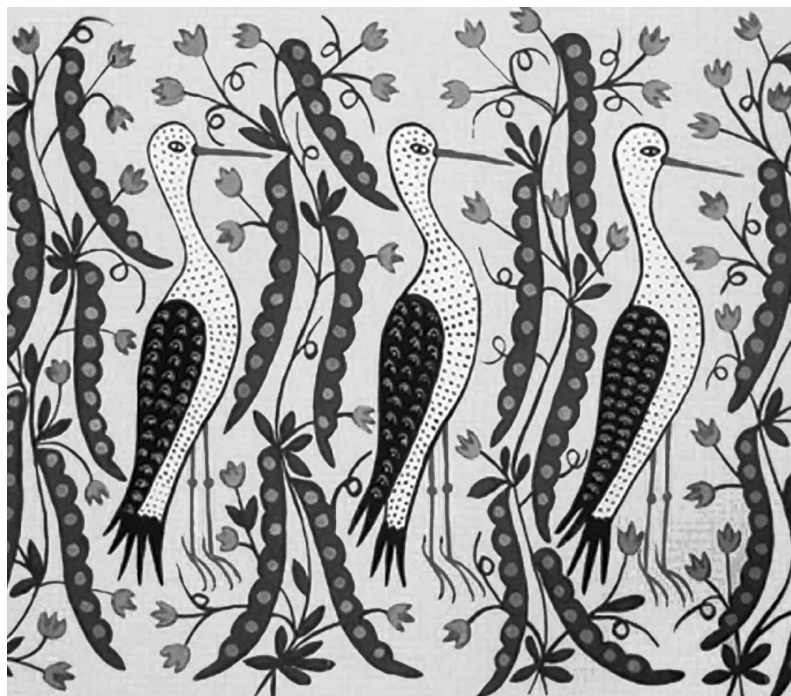
(Казка) Символи, фантастика, містика. Нічого звичного, нічого банального, нічого реального на цих полотнах немає. І це цікаво.

Цікаво зануритися у те, чого ніколи не бачив і не відчував, у те, чого би сам не придумав. У те, що і самій Марії бачилося щоразу по-іншому. Інакше не було би 150-ти схожих і не схожих, різних фантастичних квітів, фантастичних птахів, фантастичних звірів. Не було б Волевахи, Чаплуна, Ушатки, Пруса, Бабки, Хируна і Зубрійки.

(Гіпноз) Можна забути фігуру і колір, можна забути сюжет, але не погляд персонажів із картин Примаченко. Очі, повні болю і відчаю, зазирають тобі прямо в душу. Або дивляться кудись – ніби повз тебе – на щось страшне і моторошне. Що там? Що їх лякає? Питання у голові звучать по-іншому: а що лякає тебе? і чого боїшся ти?

Картини Марії Примаченко вступають у діалог із кожним, хто їх бачить, вони багато питають і мало пояснюють. Вони наповнені вічними символами та живою емоційністю. Вони прості, але щирі. Вони геніальні.

Марина ГАЙДУК

«Три буслики у горосі живуть у нас і досі...»

УКРАЇНІ ПОТРІБЕН МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

Експозиція у Національному музеї історії України «100 років Української революції. Відроджена держава» відкрилася напередодні 100-річчя створення першого українського парламенту – Центральної Ради УНР.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Виставка покликана представити загалу маловідомі та унікальні артефакти доби Української революції 1917–1921 років із фондів музею. Більшість із них ніколи не експонувалися, надто за часів СРСР, а деякі експонати лише дивом збереглися у фондах НМІУ і не були знищені радянською владою. Відвідувачі можуть побачити документи, марки, гроші, друковані видання УНР, відзнаки армії УНР і УГА, однострої та зброю доби визвольних змагань.

Серед найпомітніших експонатів – дивом збережений прапор Мошенського сільського козачого куреня (виготовлений орієнтовно в 1917–1920 роках); оригінали рідкісних поштових карток та фотографії масових демонстрацій 1917 року в Києві та інших містах України; оригінальні печатки українських військових формувань періоду 1917–1921 років; виборчі списки кандидатів до установчих зборів Київського виборчого округу 1917 року; оригінали рукописів та світлини голови Української Центральної Ради Михайла Грушевського та головного отамана УНР Симона Петлюри; друкарська машинка Левка Чикаленка,

котрою він користувався під час роботи в Генеральному секретаріаті Української Центральної Ради, засновником якої разом із Сергієм Єфремовим, Дмитром Дорошенком був і його батько – відомий меценат українських справ Євген Чикаленко.

На думку куратора виставки та одного зі спікерів на її відкритті, завідувача відділу історії України ХХ століття Олександра Іщука, «представлені експонати засвідчують, що відновлення української державності в 1917–1921 роках було неминучим і логічним, історично обґрунтованим процесом, до якого українці йшли багато років. Українська революція 1917–1921 років за-

початкувала процес формування модерної політичної нації та відродила традицію української державності». За словами генерального директора НМІУ Тетяни Сошовської, «виставка має на меті сприяти популяризації серед широкого загалу експонатів музею, які репрезентують зазначений історичний період, та залучити представників громадськості, журналістів, студентів, дослідників до ознайомлення та вивчення унікальних матеріалів із фондової колекції музею».

Голова Інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович у своєму виступі зазначив: «Такий

захід, який відбувається сьогодні, і заходи, які відбуватимуться в подальшому, що нагадують нам про страшні уроки Української революції 1917–1921 років, є надзвичайно важливими для того, аби ми не повторювали тих помилок, які були зроблені 100 років тому. Не повторювати їх слід не лише політикам, а й громаді й українському суспільству». Українцям необхідно зрозуміти: Україна з'явилася ще 100 років тому, а не в результаті розпаду СРСР, що її становлення зупинила не «громадянська війна», а російська військова інтервенція та радянська

це історія перемог, які тривають понад тисячу років». Доктор історичних наук Ігор Гирич висловив переконання в тому, що ця виставка не повинна бути тимчасовою, а Україні потрібен повноцінний великий музей визвольних змагань.

окупація у 20-их роках минулого століття.

За словами віце-прем'єр-міністра України В'ячеслава Кириленка, «ця сота річниця – добра нагода показати наші перемоги», адже «правдива історія України –

І найкращим для нього має стати історичне приміщення, де творила історію незалежності УНР Центральною Радою під головуванням Михайла Грушевського, – нинішній Будинок вчителя.

Також на відкритті виступили: доцент КНУ імені Тараса Шевченка, дослідник історії українських військових формувань Андрій Руккас, заступник голови Всеукраїнської правозахисної організації «Меморіал» імені Василя Стуса Богдан Дубас, заступник голови Державної архівної служби України Ігор Бондарчук, завідувач відділу НМІУ «Музей Української революції 1917–1921 років» Олександр Кучерук та представник військово-історичного клубу «Повстанець» Микола Прилуцький.

Реконструктори з ВІК «Повстанець» наживо демонстрували гостям відтворені зразки одностроїв та оригінали зразків озброєння воїнів Армії УНР. У межах виставки також відкрилася тематична фотозона, де всі охочі могли записати свої відгуки пером та чорнилами – в інтер'єрі, що відтворює елементи побуту київської інтелігенції доби визвольних змагань.

Національна історична бібліотека України відгукнулася на ювілей Української революції 1917–1921 років. У рамках вшанування подій столітньої давнини відкрилися дві книжкові виставки та була проведена лекція.

Сергій БАХІН

Захід проходив у рамках засідання Клубу історичної книги, на якому зібралися близько сотні бібліотекарів, музейників, викладачів і студентів. Першим виступив завідувач Музею Української революції 1917–1921 років Олександр Кучерук, котрий розповів про початок революції та утворення Центральної Ради.

Також він прокоментував продемонстровану в залі документальну стрічку «Украинское

Про життя і діяльність першого очільника України Михайла Грушевського розповіла директорка Історико-меморіального музею Грушевського Світлана Панькова. За її словами, Михайло Сергійович став лідером українського руху задовго до подій 1917 року і був беззаперечним авторитетом для решти діячів того часу. Не-

пов'язаних із видатним українцем. На окремому стенді демонструвалися 12 видань із дарчими підписами з фонду бібліотеки. Найдавніше з них – «Описание старой Малороссии» – було підписане студенту Грушевському метром історії Олександром Лазаревським ще наприкінці XIX століття. Коли студент підійшов

КНИГИ ДЛЯ ГРУШЕВСЬКОГО

движение», зняту в грудні 1917-ого російськими кінематографістами. У фільмі видно кадри з параду вільного козацтва, колоритні портрети козаків Одеської делегації в Києві, поховання у Маріїнському парку після осінніх більшовицьких заворушень у Києві.

На екрані неодноразово демонструвався Будинок Центральної Ради (нині Будинок вчителя). На плівці зафіксована й діячі національного руху – голова Генерального секретаріату (уряду) Володимир Винниченко, генеральний секретар військових справ Микола Порш, військовий комендант Києва Михайло Ковенко. Але найбільше кадрів – за участю «батька нації», голови ЦР Михайла Грушевського – як самого, так і в оточенні соратників.

дарма його заочно обрали головою Центральної Ради.

Тему Грушевського продовжили презентацією книг,

за автографом, професор запитав Грушевського: «Для кого?», – на що той відповів: «Михайлу», мовляв, прізвища не треба. Тож дарчий напис фіксує лише ім'я майбутнього світила української історії.

Решта представлених книг були подаровані Грушевському особисто. Історики та науковці вважали за честь вручити свою роботу найвідомішому колезі. Один примірник із цієї збірки Михайло Сергійович підписав особисто. Цим щасливчиком став відомий український меценат, племінник знаменитого Василя Симиренка – Володимир Леонтович, котрий неодноразово фінансував видання творів Михайла Грушевського.

Під час заходу виступили також фахівці бібліотеки – з оглядом книжкової виставки, присвяченої подіям Української революції 1917–1921 років.

«УРОКИ ЗРАД» СТОРІЧНОЇ ДАВНИНИ

Чергове пленарне засідання Верховної Ради – вже нібито традиційно – відбулося в режимі несподіванок та збою у планах нардепів. Про все, що сталося протягом тижня у стінах парламенту, переповідати зайве.

Але вже по закінченні роботи стало зрозуміло, що несподівана «екстремальна середа» була лише єдиним неприємним і непродуктивним днем, хай йому грець... А ще й тому, що у цей день планувався відкриття дуже актуальної виставкової експозиції, яка б нагадала парламентарям про все, що

ганізаторів заходів Інституту національної пам'яті слова про «історію зради» – спровокували в мені бажання пороздумувати на цю тему. Адже все можна виправити, якщо є усвідомлення помилкових кроків, рішень та всього, що завадило перемогти у часи, коли робилися перші серйозні спроби побудувати європейську державу. Все можна виправити й удосконалити, якщо є розуміння і порозуміння між тими, хто клянеться покласти «душу й тіло».

Тож і про вяртення, які отримала у день «свята 100-річчя української революції», скажу з гірко-

призвело до втрати державності та незалежності сто років тому. А саме 1917-ому, коли розбрат і неготовність політиків чути і розуміти одне одного стала головною причиною поразки українців у боротьбі за свої ідеали.

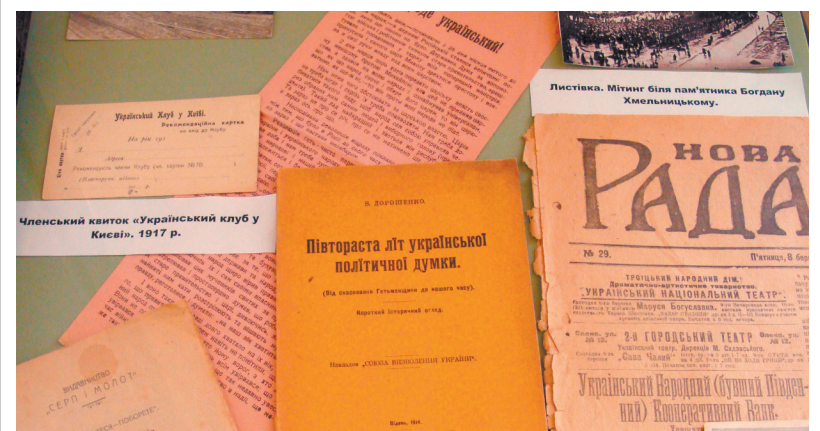
Адже питання ідентифікації українців як нації – на той час було не таким гострим і болючим, як сьогодні, після столітньої окупації Росією не лише нашої землі, але й свідомості, яку вихолостили до стану антиукраїнства чи навіть яничарства. Так, ми маємо армію, яка захищає території, котрі ще не захопила Росія, але... Все менше впевненості в тому, що в цих мирних регіонах більшість населення щиро дихає Україною, адже досі є навіть мовне питання у ЗМІ є дискусійним і дуже кволо налаштованим на реалізацію проекту закону про мовні квоти.

Ось тому почуті від одного з ор-

тою. Бо мене – більш ніж десять років тому – класти руку на серце під час виконання державного славня навчила моя онука, яку з першого класу вчили так поводитися в школі. Тому так цікаво було спостерігати за нардепами та й членами Кабміну, які нібито соромилися покласти свої руки на серце, і здавалося, що або не знають, або забули всі слова.

З тим, що «Ще не вмерла Україна...», – якимось впорались, а далі – наче задумались у цей момент над тим: «Чому ще?..» Та й на відкриття виставки, яке відбулось після урочистостей, мало хто залишився, адже все, що нагадує про поразки українців у визвольній боротьбі, не кожному до вподоби, бо вже й нині, схоже, що допоборемо одне одного. А правди в очі дивитися важко.

Леся САМІЙЛЕНКО

Гамаліївський (Харлампіїв) монастир у с. Гамаліївка Шосткинського району

Незважаючи на економічні труднощі в державі, на те, що в Україні тривалий час проходить антитерористична операція, не можна забувати про той неоціненний скарб, який залишився нам у спадок.

Ірина ФЕДОРЕНКО

Протягом століть будувалися маєтки, створювалися пам'ятники, писалися картини, книжки, музичні твори, тобто матеріальні та духовні цінності. Ми повинні не тільки пишатися ними, вивчати їх, але й зберігати.

Протягом усієї 50-річної історії Сумської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури були проведені сотні конференцій, круглих столів, засідань, творчих зустрічей із різних питань пам'яткоохоронної роботи. Створювалися паспорти об'єктів, картотеки, альбоми тощо. Але з часом напрямки роботи почали змінюватися. Значна увага була приділена пам'яткам історії Другої світової війни (особливо 70-річчю Перемоги). За рахунок коштів із різних джерел проведе-

на реконструкція багатьох братських поховань у Лебединському, Недригайлівському, Середино-Будському, Сумському, Шосткинському районах.

У рамках паспортизації об'єктів культурної спадщини – з допомогою членів обласної організації УТОШК, разом із Сумським обласним краєзнавчим музеєм – підготовлені додатки зі списками воїнів, які поховані в братських могилах міст Суми, Глухів, Лебедин, Ромни – Липоводолинського, Недригайлівського, Путивльського, Роменського, Сумського районів. Ця робота здійснювалася за матеріалами з різних джерел. На жаль, за 70 років післявоєнного часу в Україні так і не спромоглися створити наукову установу, яка б займалася дослідницькими роботами щодо загиблих у роки Другої світової війни. Паспорти, складені в 70–90-і роки минулого століття, недостатньо, мають багато неточностей і містять неповні дані.

Непоодинокі випадки, коли з'ясовується, що загиблий воїн, ім'я якого викарбуване на стелі біля братської могили, насправді вижив і був нагороджений орденом Вітчизняної війни в 1985 році – як учасник Другої світової. Вважаю, що потрібно

ЗБЕРІГАЙМО НАРОДНЕ НАДБАННЯ

с. Бочечки Конотопського району, маєток Кондратьєвих у смт Низи, палацо-парковий ансамбль у с-щі Кияниця та садиба графа Камбурля в смт Хотінь Сумського району, Гамаліївський (Харлампіїв) монастир у с. Гамаліївка Шосткинського району тощо. Без залучення внутрішніх і зовнішніх інвесторів виконати відновлювальні роботи дуже складно.

На превеликий жаль, сьогодні в Сумській області недостатньо уваги приділяється збереженню історичної пам'яті. Закриті всі редакційно-видавничі групи, які досліджували історію політичних репресій на Сумщині, події

Сумський інститут архітектурного проектування розробив карту-схему пам'яток архітектури національного значення Сумської області. У ній є деякі неточності, але найголовніше те, що визначені об'єкти, які потребують або негайного відновлення, бо перебувають на стадії повного руйнування, або капітального ремонту. Наразі визначаються пріоритети щодо черговості у підготовці проектно-кошторисної документації. Для цього потрібні бюджетні кошти, тому необхідна співпраця з управлінням культури і туризму Сумської ОДА. Для проведення самих робіт плануються залучення коштів з інших

на державному рівні вирішувати питання щодо продовження наукової роботи над проектом «Книга Пам'яті України». Оскільки постійно проводиться реконструкція місць поховань, необхідно навести лад у списках загиблих воїнів.

Значний обсяг роботи, яку виконують члени організації, стосується допомоги в паспортизації об'єктів археології. Тут виникає дуже багато спірних питань, наприклад, через розпаювання земель. Виявлення нових об'єктів, встановлення меж супроводжується значними труднощами і браком коштів, тому необхідні обстеження, висновки компетентних органів.

Протягом минулого століття в ході боротьби проти релігії на Сумщині було знищено близько 500 культових споруд. Тільки у Сумах зруйновані: церква Святого Миколи Чудотворця, Покровська церква, церква Різдва Богородиці, Святодухівська церква, Олександрівська церква (вул. Петропавлівська), Олександрівська церква (вул. Горького), Охтирсько-Богородицька церква, домова церква Святої Мучениці Зінаїди, Іоанно-Богословська домова церква, домова церква Іоанна Предтечі. Усі вони були центрами духовного, культурного життя. Останнім часом силами місцевих громад відбувається відродження храмів. Але не завжди вистачає коштів на проведення робіт. Самотужки зібрані гроші дають можливість залатати дірки, але не зробити комплексний капітальний ремонт. На місці знищених храмів споруджуються невеличкі каплички.

Значні труднощі є і в збереженні пам'яток архітектури, оскільки їхнє відродження потребує значних капіталовкладень. Наразі в аварійному стані перебувають об'єкти, які залишилися без уваги інвесторів. Це головний будинок садиби Асмолова, садиба П. Харитоненка в м. Суми, садиба Куколь-Яснопольських у с. Куянівка Білопільського району, садиба княгині Львової в

Садиба П. Харитоненка в м. Суми

Другої світової війни, трагічні сторінки голодомору 1932–1933 років, участь земляків у воєнних конфліктах за кордоном, в Антитерористичній операції тощо. Другий рік не працює група з підготовки Зводу пам'яток історії та культури.

Протягом останніх років на сесіях Сумської обласної ради не розглядалися питання щодо збереження об'єктів культурної спадщини, окрім фінансування паспортизації археологічних пам'яток. Представникам влади Сумщини необхідно, крім економічних, соціальних та інших питань, більше уваги приділяти відновленню пам'яток історії та культури, щоби посилити туристичну привабливість області. Особливо це стосується об'єктів архітектури, що потребують значного інвестування, яке виправдає себе завдяки розвитку інфраструктури. Слід проводити громадські слухання із залученням науковців, реставраторів, будівельників та інших фахівців.

джерел. Особливою у цій справі є підтримка Головної дирекції ЮНЕСКО із залучення світових донорів для відновлення історичних пам'яток, на яку покладаються великі надії.

Питання пам'яткоохоронної діяльності повинні стати пріоритетними в роботі обласних структур, тому що поряд з історичними пам'ятками потрібно створювати об'єкти для обслуговування туристів. Це дозволить відкривати нові робочі місця.

Проте кожна область має свої відмінності й багато проблем, які треба вирішувати на державному рівні. Для цього слід провести парламентські слухання в сесійній залі Верховної Ради України з питань розвитку пам'яткоохоронної діяльності. До цієї роботи варто долучити народних депутатів України, представників різних зацікавлених міністерств України, громадських діячів, які опікуються збереженням національної пам'яті. Тільки спільними зусиллями можна досягти успіху.

Садиба княгині Львової в с. Бочечки Конотопського району

Нещодавно в рамках видавничого проекту «Пам'ять міста», в серії DNIPROVIANA видавництва «Герда» – вийшла книга-монографія вченого Ігоря Кочергіна «Соціальна трансформація катеринославського дворянства (друга половина XIX ст. – початок XX ст.)».

Леся САМІЙЛЕНКО

Ігор Кочергін

Це видання не належить до тих, що стають популярними серед широкого кола читачів. Та однозначного цього не можна впевнено стверджувати, адже йдеться про історичні факти, досі глибоко не переосмислені і не виведені на належний рівень свідомості. Вони дуже цікаві для широкого кола громадян, які прагнуть знати і вже багато чого обдумали з того, що є правильного і неправильного в нашій історії.

Тож ідея цього наукового дослідження добре підкреслена словами доктора філософії і популярної письменниці Оксани Забужко з її твору «Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій», що їх Ігор Кочергін наводить у тексті: «...народ, який несвідомий того, що в ньо-

го була своя шляхта, автоматично прирікається на те, щоб міряти власну політичну історію датами чужих завоювань». І вже далі – словами автора: «Дворянство Катеринославської губернії потрапило в цей вир модернізації та змін, які змушували його в різний спосіб пристосовуватися до нових реалій. Відповідь на запитання «Чи вдалося їм це зробити?» – і є метою дослідження».

Я. Верменич називає це «переконанням» від загальних закономірностей, які нібито існують, – до проникнення у деталі соціальної взаємодії. За його словами, наведеними у цій праці: «Вивчення почуттів, бажань

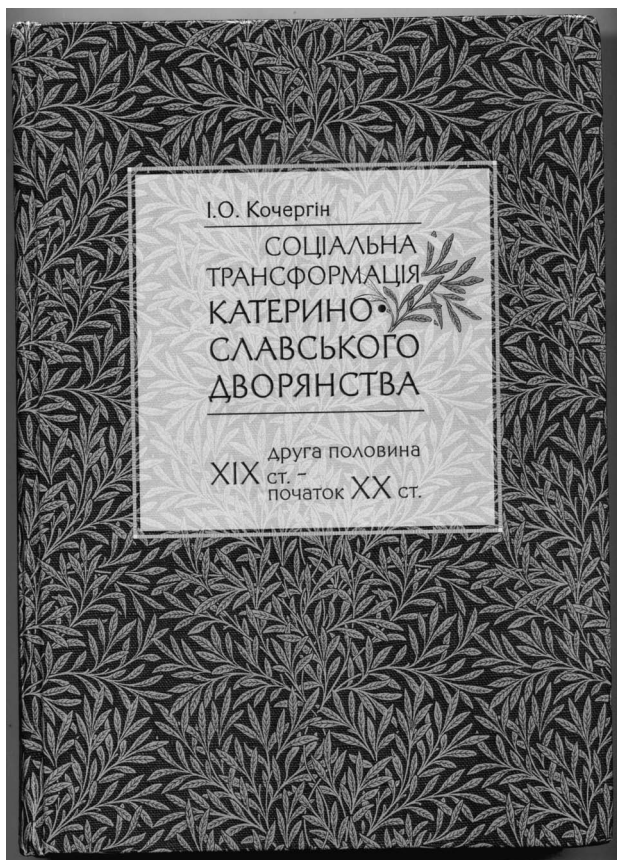
і прагнень, чеснот і вад окремих людей, сімей та груп немовби наближає історію до нас і дивним чином дозволяє скласти цілісну картину життя всього суспільства».

Оцей момент «переакцентування» і є найцікавішим у висловленій ідеї. Адже про культурологічні здобутки та діяльність представників українського дворянсько-шляхетського прошарку суспільства нам почали все детальніше нагадувати лише останнім часом. І всі розуміють, що імена цілої плеяди культурних діячів та меценатів, які зробили свій внесок у цю сферу, на пряму пов'язані із заборонами згадувати ці імена та спробами проімперської й радянської влади викреслити їх із пам'яті та загальною свідомості мас.

Нині ми знаємо лише про не більш ніж десятку таких людей, які є визначними постатями в українській культурі. Знаємо, але мало що відомо з історії їхніх родів та біографічної, фактичної причетності до дворянських династій. Усе це вже давно вивчається і систематизується лише у вузькому колі науковців, які прагнуть довести «чистоту» і неупереджену правду про факти, які формують почуття гідності у цілої нації.

Нам не потрібно нічого вигадувати, маємо всі підстави вивести свідомість українців у рамки

КАТЕРИНОСЛАВСЬКЕ ДВОРЯНСТВО, АБО БУЛИ ТАКІ ЛЮДИ

«правильної парадигми» мислення, що формується коректним висвітленням фактажних накопичень, які дають підстави сприймати і нашу дійсність правильно. Адже не секрет, що «...генеза російської державності нерозривно пов'язана з дворянством. ... Від початку служили люди не лише брали участь в адмініструванні на підлеглих московським правителям територіях, а й використовувалися в численних війнах, які вело Московське царство, а згодом Російська імперія для підкорення сусідніх територій».

Не можу втриматися від використання цитат із книги І. Кочергіна, бо в ній кожна думка і кожна позиція підкріплена конкретикою, тобто документами з архівів. Вони доводять не лише позицію автора, але й суть справ та вагомість і наявність українського дворянства, яке було рушійною силою духовного та культурного розвитку суспільства періоду, який досліджується цим істориком. Книга не є навіть публіцистичним твором, але від неї неможливо відірватися, бо цікаво...

ЯК ГРЕБІНКА РОЗБІЙНИКА ЛОВИВ

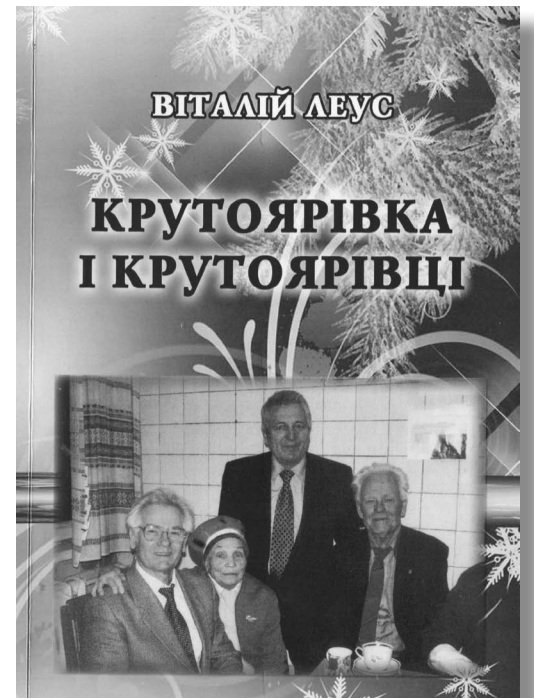
Я знаю багатьох письменників, які талановито й цікаво написали книжки про свою малу батьківщину – рідне село. От, здавалось би, знаний публіцист і видавець Микола Максимець уже десятки років мешкає на Буковині, але не забув про своє Придесення; створив чудовий роман, який хочеться читати й перечитувати: скільки там тепла, любові, щирості, душевності й людяності!

Такі ж добрі слова можна сказати про ґрунтовний історико-краєзнавчий нарис «Крутоярівка і крутоярівці» українського письменника, журналіста та краєзнавця Віталія Леуса – чудова книга нещодавно вийшла в Чернігові, у видавництві «Десна-Поліграф».

Всі ми знаємо видатного письменника Євгена Гребінку. Так от, серед творів класика є і бувальщина (по суті, невелика повість) «Телепень». Події в ній розгортаються на хуторі Крутолоба – таку назву колись мало село Крутоярівка. Сотник Підпригора закохався в доньку осавула Крутолоба – прекрасну Галю. Та дівчину викрав підступний отаман місцевої бандитської зграї на прізвисько Телепень. Це були жорстокі й невиліковні головорізи, які тримали в остраху всі навколишні села! Втім, щоби врятувати свою наречену, козацький сотник Петро Підпригора вирушив до цього розбійника, вдаючи з себе чоловіка без роду і племені, що начебто вчинив смертельний злочин, тож змушений тепер переховуватись від правосуддя. Проте Телепень все-таки повірив бурлаці, взяв його до своєї зграї. А невдовзі відчайдушний Петро розшукав свою кохану Галю, котра томилася в полоні у розбійників. Саме вона й підказала, як схопити бандита. Отамана пов'язали на ярмарку перевдягнені козаки, сховані на возах із крамом. Телепня четвертували – це була найжорстокіша кара в ті часи. А щасливі молодята поєднали свої серця на весільному рушничку.

Це – одна з багатьох цікавих історій, що їх у своїй книжці «Крутоярівка і крутоярівці» з любов'ю до малої батьківщини розповідає Віталій Леус. А ось що не відібрали у крутоярівці, то це – дотеп, уміння все помічати, а потім по-дружньому покепкувати з односельця. Взагалі, природа ще-

дро нагородила місцевих мешканців талантом гумориста. Тут уже пальця до рота – не клади! Тому чимало односельців тут мають кумедні прізвиська... Люди в селі – не образливі, про кепкування одразу ж забувають. Особливо багато жартують на весіллях. Тут це – справжнє неповторне театральне дійство, де всі учасники – водночас і обдаровані актори, і вдячні глядачі.

Крутоярівці дуже шанують весільні звичаї, залюбки співають веселі народні пісні та вдало декламують жартливі вірші. У кожному такому весільному обряді в образній, поетичній формі втілюється все гуманне, зворушливе, щире, чим багата наша людська душа. Тож весілля невдовзі перетворювалося на таку собі народну оперу, веселу, дотепну, пройняту ліризмом і легким смутком літніх учасників за своїми молодими літами, які залишилися в далекому минулому.

Споконвіку в селі Крутоярівка живуть українці – Білецькі, Бондаренки, Олійники, Паски, Лутченки, Шовкуни, Овраменки, також нащадки Шкурата, Юшки, Голуба... Живуть і донині сміливі та щедри на добро люди, котрі не бояться труднощів і продовжують творити історію свого рідного краю.

Тож подякуймо автору за таку проникливу і добру книжку, яку не лише в Крутоярівці, а й на всій його рідній Прилуччині та по нашому Придесенню, думаю, читатимуть із неабияким задоволенням. Адже книжка створена від усієї душі, як і має бути у справжніх земляків!

ТВОРЕЦЬ ПРОСТОРУ І ЧАСУ

На мою думку, музей – інституція наукова і навчальна, єдине ціле... Одна справа – проводити дослідження, а зовсім інша – вчити і виховувати. Це якраз те, що вони мають робити. Вважаю, що так і повинно бути, я подібне бачив у Німеччині, у Польщі. Там часто таке зустрінеш: діти сидять, малюють, занотовують, пишуть, а їм у цей час розповідають про твори, про художника. Їх привчають до цього з дитинства. І це дуже добре...

Я пам'ятаю, як ще у школі, коли навчався в сьомому класі, в нас – у селі під Львовом – скульптори ліпили анімалістичні скульптури для дитячого садка. Це були дипломники з Львівського училища прикладного мистецтва. Ми довго сперечалися з друзями: з якого матеріалу вони ліпили? Виявилось, що з глини. Потім вони знімали форми і відливали їх зі штучного каменю. Пам'ятаю, ми за всіма процесами могли спостерігати. Це було щось нове і цікаве. Не скажу, що це стало поштовхом для мене стати художником, але то, напевно, був один із тих моментів, який на мене вплинув у професійному плані.

– Це вже не перша Ваша виставка у Луцьку...

3 26 січня у Художньому музеї Луцька триває виставка відомого і талановитого художника з Тернополя Володимир Чорнобай.

ін – цікавий, самобутній митець, якого в Тернополі годі спіймати. Часто мандрує Україною та Європою, адже його дуже цікавить світ і все, що можна в ньому побачити, почути, почерпнути.

– **Пане Володимире, розкажіть, будь ласка, про Вашу виставку, яка експонується у музеї Луцька.**

– Виставка має назву «Дерево. Органічні структури». На ній представлено 33 роботи, які були створені у 2010–2011 роках. Декілька з них я показував на виставці в «Зеленій каналі» у Львові 2013-ого. Тематично – це продовження моєї серії робіт, яку започаткував ще в 2004 році. Спершу виникла ідея, яку я довго виношував, ще не маючи чіткої концепції для її реалізації. Всі витвори виконані на дереві та фанері. Тут, власне, я використовував фактури дерева. Готову роботу, віддруковану технікою шовкодруку на тканині або на папері, клеїв на фанеру і так, експериментуючи, зіставляв на контрастах різні фактури. Мені подобається дерево як матеріал.

Музей розташований у замку Любарта. Вперше побував там у 1976 році, коли вчився в інституті. Недавно в музеї зробили ремонт, є дві прекрасні виставкові зали, твори обрамлені в нові рами, і це творить затишок. На мою виставку прийшли студенти з художнього вишу, кожен вибирав собі якусь роботу і створював, так би мовити, репліку, тобто копіював її. Дехто навіть по дві встиг зробити. Працювали близько двох годин, пізніше я ті роботи проаналізував і попідписував. До слова, перед мою була виставка Дмитра Стецька з Тернополя, в нього діти малювали на камінчи-

ках. Наші експозиції відбувалися в межах культурно-мистецького проекту «Сучасне мистецтво: виставка творів, як пролог». Організатори планують цей проект продовжувати і розвивати надалі.

Потім прийшли журналісти з радіо, телебачення, друкованих видань. Почали сходитися глядачі. Відкриття виставки пройшло досить демократично, без зайвої пафетики... Добре, що представники медіа прийшли перед початком заходу; кожен мав можливість спокійно поговорити і записати розмову без післявернісажного тлуму, і це дало можливість поспілкуватися з гостями.

«Перший сніг». 2012

– Так, у березні 2016 року мої роботи експонувались у картинній галереї Волинської спілки художників. Там були виставлені малярські твори, створені у 2008–2009 роках: гуаш, акрил на папері. Ці ж роботи перед тим були на виставці у Польщі – у Шрьоді Шльонській, Каліші, Ярославі, а також у Німеччині – у Шведті на Одрі. Вони належать до так званого «кульмінаційного періоду» моєї творчості, до серії «Органічні структури», яка починається десь із 2004–2005 років. До чорнобілої графіки, яку я розмножував технікою шовкодруку або ксероксу, став потроху вводити колір, який швидко почав домінувати.

Під час виставки презентував коротенький фільм-перформанс «Водяні знаки», який ми створили зі Світланою Луців. Ми підготували малюнки, в основному

Франківськ, Луцьк, Рівне. Зараз у мене за плечима близько 70 персональних експозицій, проведених в Україні, Польщі, Німеччині.

Також надсилаю свої роботи на виставки графіки у Тайвань, США, Канаду, Польщу, Іспанію. Це переважно мала графіка або екслібриси. Поклав у конверт – і надіслав. Головне, щоб технічні умови підходили. Можна представляти роботи, виконані в техніках офорт, ліногравюра, дереворит. Я працюю в техніці шовкодруку. Розмір різний, найменша була 10x10 см, а може бути і 18x15. То є мала графіка.

– **У яких стилях Ви працювали та який вплив вони мали на Вашу творчість? І які художники для Вас є більш близькими і цікавими?**

– Праця художника така ж, як і праця людини будь-якої іншої професії... Коли це безперервний процес, зрозуміло: якщо колись починав з одного, то весь час топтатись на одному місці не хочеться. Людина має розвиватися. Повинен бути поступ уперед. Якщо взяти до уваги те, що я робив, навчаючись в училищі, потім в інституті, то багато змін відбуло-

«Народження річкової долини». 2010

знаки з писанок, пізніше вона малювала на склі ці символи й опускала малюнок під кутом у воду – і вода ніби зчитувала ці знаки, забирала інформацію. Я знімав фільм на камеру і робив фото. Світлана ж монтувала все в одне ціле та добирала музику.

І в Тернополі відбулося декілька моїх персональних виставок – у різний час. Перша пройшла в галереї Спілки художників 1992 року, потім там їх було ще декілька: у 1994, 2002, 2010 роках. Пізніше експонував свої твори в Краєзнавчому музеї (1995, 2009, 2014), у приватній галереї на вулиці Шептицького (2011), в арт-галереї «Бункермуз» (2014). Останній раз у Тернополі виставлявся три роки тому, загалом же мав тут 9 виставок. Крім Тернополя, були персональні виставки і в інших містах України: Львів, Київ, Чернівці, Івано-

ся. Хоча деколи я знаходжу певні паралелі навіть із дитинством, у певний спосіб якісь речі і зараз випливають.

Наприклад, коли я навчався в школі, ми зі старих акумуляторів топили свинець, виплавляли бляшки, робили в них дірки, вставляли джгут і граючись, підбивали внутрішньою стороною ноги. Хто довше протримається, той і виграв. Відтоді я зв'язаний зі свинцем, відливав з нього і різні фігурки. Це було на початку 60-их років минулого століття. А потім, закінчивши інститут, займався вітражами. Знов почав відливати зі свинцю, але вже профіль для вітражу. Я навіть з дитинства пам'ятаю колір розтопленого свинцю – сірий з рожевими і фіолетовими відтінками.

Стиль формується під час роботи. Коли працюєш, з'являються нові ідеї і нові задумки. Виникає

щось, чого раніше не було, і ти починаєш це розробляти. Це все – складова частина творення власного стилю. Через якийсь час ти вже відчуваєш: твоє чи не твоє.

Можна захоплюватися імпресіоністами, сюрреалістами або ще кимось, але це може бути не для твого характеру. Стиль твориться методом проб і помилок, фільтрується через різні сита, вода відходить, а суть залишається. Це формує те, що буде характерним для творчості зараз, сьогодні. Я не можу стверджувати, що вже знайшов і досягнув бажаного. Це взагалі нагадує шлях до горизонту: скільки не йтимеш, він завжди буде на віддалі видимості. Хоча зупинки і якісь цікаві речі трапляються. Інколи здається, що шлях є набагато цікавішим за досягнення наступних зупинок. Я не переконаний, що зараз отримую золоті яйця від курки. Все може змінитися. Не можу сказати, що буде завтра. У будь-якій справі важливий процес, а результат – це те, чого ми сягнемо. Наше життя – це рух до певної мети.

У мої творчості переплітаються різні стилі: імпресіонізм, сюрреалізм, кубізм тощо. Щось закарбувалось міцніше, щось слабше... Вплив переживають всі художники, важливо – як і наскільки. Потрібно це пережити, а переживши, забути і йти далі. Ще в часи мого навчання було не так багато об'єктивної літератури із сучасного мистецтва – воно вважалось «буржуйським».

Після Жовтневої революції відбулася класова зміна в суспільстві, і мистецтво дістало підтримку від влади для свого розвитку. Але потім це все «закопали», бо не в той бік, напевно, пішло. Більш активні й здібні митці повтікали: хто на Захід, хто до Америки. Перша чверть ХХ століття російського мистецтва – то був авангард. Це мистецтво паралельно розвивалося і в Росії, й у Німеччині, Франції. Тільки в Росії воно було яскравішим.

Є такі художники, які формують тебе, твої погляди і мають вплив на твоє мистецтво. А є просто добрі художники, але вони не впливають на тебе, або ж просто не подобаються. Ми в ті часи ба-

гато не бачили. Хоча я їздив у тодішній Ленінград, аби побачити Ермітаж, у Москву – в музей імені Пушкіна. В мене є велика колекція листівок із творами художників, які мені подобалися. Однак мій викладач Тарас Миколайович Драган вважав, що цим не варто захоплюватися, бо між репродукцією і роботою художника є велика різниця. У 1976 році в Ермітажі мене дуже вразила робота Анрі Дерена «Нічний натюрморт». Я досі пам'ятаю цю картину, де вона висіла, освітлення – все... А Матіс розчарував, і досить сильно. Анрі Дерен був сучасником Матіса.

З українських митців відзначив би скульптора Олександра Архипенка і художника Михайла Бойчука. Дуже добро, коли я малював на склі, я перебував під впливом творчості Бойчука. Його роботи і дотепер мені подобаються, він виробив свій стиль, створив свою школу, мав учнів, які продовжили його ідеї. Він дійшов до цього сти-

лю на основі візантійського мистецтва. Якщо на художника має вплив якийсь видатний майстер – це прочитується і, думаю, в цьому нічого поганого немає.

– Розкажіть про свою освіту.

– Я навчався у Львівському училищі прикладного мистецтва імені Труша, на відділенні кераміки. Коли закінчив навчання, мене призвали до армії. Після звільнення вступив до Львівського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва, на відділення художнього скла.

– Напевно, Ви любите їздити за кордон на різні мистецькі події – виставки, пленери...

– Я був на багатьох різних виставках за кордоном – у Берліні, Варшаві, Кракові, Познані, Вроцлаві, Ольштині. Є художники, на роботи яких дивлюся – і мені здається, що вони зроблені недавно, а насправді їм по 300–400 років. Наприклад, класичний храм у Равенні, в якому вгорі розташована мозаїка: з одного боку цариці, з іншого – царі. Дві величезні мозаїки, виконані у візантійському стилі. І таке враження, що їх створили вчора... У Берліні виставлений Пергамський алтар, це велика споруда, поміщена у ще більшу. Є Вавилонська брама. Це сильно вражає людину. Я пам'ятаю фото базальтових скель в Америці, їм мільйони років, хотів би побачити їх наживо.

– Пленери – це значна частина Вашого життя. Ви їдете на пленери і як учасник, і навіть як організатор. На мою думку, це дуже цікаво! Це дає поштовх та розвиток Вашій творчості і Вашій особистості.

– 1988 року я вперше поїхав на пленер у Закарпаття. І так трива-

ло декілька років поспіль, інколи й двічі на рік. Ми ходили в гори з етюдниками, часом навіть по 8 кілометрів. У 1998 році я вперше потрапив на пленер у Польщі, який проводило Бюро мистецьких виставок, – в Голухові, біля Каліша, воєводство Великопольське. Відтоді майже щороку їжджу на пленери до Польщі, Словаччини, Німеччини, Румунії.

Бували такі роки, коли вдавалося побувати на 12 пленерах за літо, хоча, як правило, їжджу на 2–3. Деякі художники не мають майстерень, і їм зручно їздити на подібні заходи. Особисто я маю майстерню, тому з цим у мене проблем не виникає. На пленерах я ходжу на природу і творю. У Тернополі я зазвичай етюдів не пишу. Щодо змальовування краєвиду з фотографії, то колись, пригадую, в мене нічого не виходило. Пізніше так вийшло, що в травні під час трьох пленерів весь час лив дощ. А оскільки організатори запланували виїзди на природу, дехто з учасників зробив фото. І я змушений був спробувати, як це – малювати з фотографії. І в мене непогано вийшло. На пленерах, як правило, організатори просять художників намалювати щось

ми. В цілому, провів 12 пленерів, у яких взяли участь понад сто митців із різних країн світу. Мені це подобається. Колись художникам платили за таке гроші, але ті часи минули, і тепер просто запрошують, забезпечуючи проживанням і харчуванням, інколи повертають кошти за проїзд. Є і такі пленери, за участь у яких художники повинні доплачувати. У мене в списку завжди є більш ніж достатньо художників, яких я можу запросити, – з України, Польщі, Білорусі, Словаччини, Америки, Німеччини, Голландії...

– Що Ви найбільше любите?

– Люблю природу. Подобається горбиста поверхня – як на Полтавщині. Мені там дуже сподобалося: далекий горизонт, але все в горбах, плавнях, туман. Гарний пейзаж. Не просто рівнина й одне дерево. Людина – це продукт природи, і вона воює з природою. Ми хочемо, щоб усе було по-нашому. Тільки я не знаю, чи від того людина виграє.

Мій батько був агрономом. То я вмю працювати на землі, бо в селі виріс. Знаю, як копати, садити, обрізати дерева. Хоча така важка робота не дуже подоба-

«Ворони над озером». 2010

конкретне: або споруду, або краєвид. Бо ця картина їм залишається. А потім художники вже можуть малювати, що їм хочеться.

Щодо тих пленерів, які я організовую, то проходять вони у чудовому місці – Голухові, що біля Каліша. Там є величезний старий парк із замком, озерами, кав'ярнями і чудовими людь-

ється. Люблю на природі відпочивати. Люблю тварин, котів, собак, люблю жінок. Не люблю зиму, бо короткий день, але люблю її, бо холодно. А літо не люблю, бо спекотне, а за таких умов не можу зосередитися, хоча влітку довгий день...

Інтерв'ю записала Лілі БІЛИК

«ВЕЛИКИЙ ЛЬОХ» НА СЦЕНІ КИЇВСЬКОГО ПЛАНЕТАРІЮ

У фойє Київського планетарію Товариства «Знання» України було розгорнуто дві виставки.

Одна – з приватної колекції видань Шевченкового «Кобзаря» різних років шевченкознавця Є. Дроп'ятого; інша – експозиція творів народного художника України, лауреата Шевченківської премії В. Франчука, присвячених Великому Кобзареві.

Літературно-мистецький вечір з нагоди дня народження Т. Шевченка розпочався на сцені планетарію зі вступного слова голови правління Товариства «Знання» України, члена-кореспондента

конали тисячі людей у різних кутках світу, передаючи естафету слова Великого Кобзаря від серця до серця, творячи єдиний світовий шевченківський духовний простір.

Актори – студенти НАКККіМ – успішно впоралися зі своїми досить складними ролями. Адже для відтворення таких символічних образів, як три душі, три ворони, три лірники, матері України, та інших персонажів – потрібна неабияка акторська майстерність, добре володіння сценічним словом.

Режисеру-постановнику за до-

НАПНУ, професора В. Кушерця. Хор Товариства – «Чумаки» – виконав вінок пісень на вірші Тараса Шевченка «Не жди сподіваної волі».

Справжньою окрасою свята стала вистава-містерія за творами Т. Шевченка «Великий льох» у виконанні студентської театральної студії «Слово» Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Автор сценарію і режисер-постановник вистави – заслужена артистка України, професор НАКККіМ Ольга Шлемко – зворушливо прочитала вірш Т. Шевченка «Мені однаково...» Вона розповіла, що сьогодні цю поезію в рамках міжнародного флешмобу Global Shevchenko ви-

помогою вдало вибудованого сценарію та цікавих, образно-метафоричних знахідок вдалося змалювати трагічний образ України від середини XVII століття і до наших днів. Хоча сцена планетарію і не пристосована для подібних вистав, купол зоряної зали надав сценічному дійству якогось вселенського масштабу.

По закінченні спектаклю на адресу її учасників лунали вигук «Браво!», «Молодці!», заклики показати це дійство широкому загалу. Вистава дозволила глядачам причаститися Шевченковим словом, духовно піднятися до його висот.

В. ПАНАФІДІН

ЧЕСТЬ, АБО «ОКАТЕРІНЕННЯ ПЕТРУЧЧО»

Показ вистави «Приборкання непокірної», що відбувся на честь 80-річного ювілею режисера-постановника, народного артиста України, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка Сергія Данченка, став святом демократії та сповіді учнів маестро, які грали не лише на честь, але й на пам'ять і пошану вчителя.

Леся САМІЙЛЕНКО

Перед початком вистави глядачі побачили документальну кінострічку, в якій і сам режисер, і його колеги та учні розповідали про свою любов до акторської професії та відданість театру. І в одному з коротких сюжетів було сказано про головне, що давало маестро змогу підняти Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка до світового рівня. Адже, за словами колег, у

театрі і на сцені цей митець робив те, що підказувало його серце і творчий порух. Міг собі дозволити бути вільним і робив усе «по-данченківськи», що вирізняло його творчий стиль і режисерський почерк.

Тож неспроста саме у цей вечір на сцені театру пройшла вистава, яка була несподівано вільнодумною, адже актори не лише дозволяли собі навіть імпровізувати, але й грали якось особливо натхненно, нібито звертаючись у своїх помислах до вчителя, який бачить їх і там... за межею. Бо ж так буває у творчому бутті тих, кого він навчив свого часу бути слугою Мельпомени не за професійною належністю, а від Бога. І, схоже, що ці уроки стали не лише прикладом для продовження традицій театру, але й правилом буття його послідовників.

Перед початком спектаклю актори згадали про вчителя, уклінно подякували за все, бо усвідомлювали його незримую присутність і відповідальність перед пам'яттю маестро і пу-

блікою, котра у цей вечір зібралась не лише заради насолоди від театрального дійства, але й з думкою долучитися до події, пов'язаної з Сергієм Данченком.

Грали народні артисти України, учні майстра: Олексій Богданович (Петруччо), Остап Стулка, Анатолій Гнатюк, Василь Мазур, Володимир Коляда, Станіслав Станкевич, Євген Шах у – гармонійному ансамблі із заслуженими мистками театру: Тетяною Олексенко-Жирко (Катаріна), Валентиною Ілляшенко, Назаром Задніпровським, Володимиром Ніколаєнком та іншими... Вийшло так захопливо, як може бути, коли актори відчувають якусь особливу відповідальність за честь і славу свого наставника. У виставі також брали участь артисти балету – Вікторія Зубкова та Олексій Санжак, і це додало режисурі театрального дійства якогось особливого звучання. І вже 255-ий, за словами ведучого, показ не став ані обтяжливим для самих акторів, ані розчаруванням для публіки. Вечір був особливим для всіх.

КРАЩЕ З НАДБАНЬ

23 березня Музей сучасного мистецтва України відкрив третю главу проекту «Скарби колекції з музейної збірки. «БІЛИЙ АЛЬБОМ».

Сімдесят дев'ять самобутніх вишуканих авторів потішать творчістю глядача, дозволять зануритися у глибини філософських переживань; проникнути у незвичайні кольорові світи; відчути нереальну чистоту, красу, відкритість і тепло сердець неймовірних митців. У цьому запевняють музейники, розповідаючи про учасників виставки.

Прониклива Лариса Бровді та колоритний Іван Бровді відкриють щедру українську душу. Олександр Аксінін, якого називали львівським Дюрером, здивує скрупульозним опрацюванням деталей. Зачепить і надасть змогу подумати Василь Бажай. Не дасть пройти повз свої роботи й засновник гіперреалізму Сергій Базілев. Введе в медитативний стан живопис Едуарда Бельського. Зачарує магнетизмом образів праця Володимира Бовкуна. Обдарує світлом Олег Волошинов.

Іван Марчук своїм «пльонтизмом» вплете нас у свій осо-

бистий ритм і колір та заволодіє свідомістю. Кожен зробить своє відкриття у творі Павла Макова. Поцінуювачів заціпенітиме робота молодого талановитого художника Зої Орлової. Поведе за собою у знайомий світ оптимістично-несподіваний Михайло Демцю. Нерозгадану таємницю відшукаємо у космічного митця Олексія Малиха. Наповнить оптимізмом Олександра Прахова. Жива, пульсуюча пластика твору Олени Рижих занурить у філософський стан...

Лідія ОРЛЕНКО

ЧЕЧНЯ, ГРУЗІЯ, УКРАЇНА... ХТО НАСТУПНИЙ?

На полицях книгарень з'явився світовий бестселер, який розкриває правду про приховані злочини вищого керівництва Російської Федерації

Тарас ГОЛОВКО

Найменші ілюзії щодо того, з ким маємо справу на Донбасі та в Криму, остаточно руйнуються, коли знайомишся з книгою «Війни Путіна. Чечня, Грузія, Україна: незасвоєні уроки минулого», випущеною наприкінці минулого року харківським видавництвом «Віват» за бюджетною програмою «Українська книга». Її автор – Марсель Х. Ван Херпен – експерт із питань безпеки у Східній Європі та на терені пострадянських країн, керівник аналітичного центру Сісего Foundation в Маастрихті (Нідерланди).

Якщо коротко охарактеризувати це науково-популярне видання, то, мабуть, уперше авторитетним західним аналітиком систематизовано злочини вищого політичного керівництва Російської Федерації, зокрема, Володимира Путіна.

Книга починається з ретроспективного огляду зародження Російської імперії, розбудованої шляхом постійних завоювань прилеглих до Московського князівства територій. Згадуючи часи від Івана Грозного до Миколи II, автор доходить висновку, що всі реформи в деспотичній російській державі відбувались одразу, як вона зазнавала поразок у загарбницьких війнах. Ця тенденція мала своє продовження і в ХХ столітті, коли Радянський Союз, як правонаступник Російської імперії, програв війну в Афганістані. В результаті з'явилась «Горбачовська перебудова», яка виявилася невдалою спробою перереформувати СРСР, аби запобігти його розпаду.

Марсель Х. Ван Херпен у своїй книзі виокремлює чотири корені російського імперіалізму: географічне розташування, економічна система, сталі традиції експансії і свідомо політика експансії, здійснювана керівною елітою російської влади. Саме в цих координатах відбувались і, власне кажучи, відбуваються, коли йдеться про сучасну Україну, криваві війни нинішнього правителя РФ Володимира Путіна.

Незасвоєними уроками минулого, як стверджує автор, можна вважати трагічні, а точніше, катастрофічні події у Чечні, що відбулися під час так званих Пер-

шої і Другої чеченських воєн. Те, як вони велись регулярними військами Російської Федерації проти малочисельної армії новоутвореної Ічкерії, а головне – проти місцевого цивільного населення, має стати предметом детального розгляду Міжнародного трибуналу в Гаазі.

Килимові бомбардування Грозного 1995 року російською авіацією, як пише у книжці голландський аналітик, можна прівняти до бомбардувань Дрездена у роки Другої світової війни. Тоді у столиці Чечні, за оцінками російських правозахисників, загинуло від 25 до 29 тисяч (!) мирних жителів. Марсель Х. Ван Херпен вважає, що російські військові – всі без винятку: і ті, що віддавали злочинні накази, і ті, хто їх виконував, – мають сісти на лаву підсудних за рішенням Міжнародного трибуналу.

Далі дії російської армії у збройному конфлікті в Чечні автор розглядає за шістьма категоріями. Це: нальоти, використання найманців (контрактників), проведення чисток (зачисток) (читай: фізична ліквідація, – авт.), створення так званих фільтраційних пунктів (читай: сучасних концентраційних таборів, – авт.), здійснення «насильницьких зникнень», чеченізація (читай: травлювання представників одного етносу, – авт.).

До речі, слову «зачистка» Марсель Х. Ван Херпен приділив особливу увагу, оскільки цей термін дуже часто, можна навіть сказати тотально, почав вико-

ристовуватися російським політикумом із приходом до влади Володимира Путіна. І як тут не згадати одного з прихильників його внутрішньої і зовнішньої політики, экс-депутата Держдуми РФ Вячеслава Ніконова – онука горезвісного сталінського наркома Молотова. Типовий російський шовініст у дні Революції Гідності неодноразово в ефірі центральних російських каналів заливався слиною, вимагаючи «зачистити» Майдан.

Саме в Чечні Росія наочно продемонструвала небажання дотримуватися міжнародних угод, які запобігають масовому знищенню цивільного населення під час збройних конфліктів. Автор у книзі наводить шокуючі факти використання збройними силами РФ забороненого озброєння взимку 2000 року в містах і селах Чечні. Всупереч Женевській конвенції, була застосована важка вогнеметна система (ТОС-1) – наземна установка для запуску запалювальних ракет, яку в російській армії цинічно називають «Буратіно». Між іншим, її слід помітили і в Україні, коли Росія таємно перекидала цю зброю масового враження для підтримки бойовиків на Донбасі.

Описуючи, в повному розумінні цього слова, пекло, яке росіяни влаштували чеченцям упродовж двох військових кампаній, кожне авторське посилання в книзі стосовно того чи іншого злочину, вчиненого ЗС РФ на території бунтівної республіки,

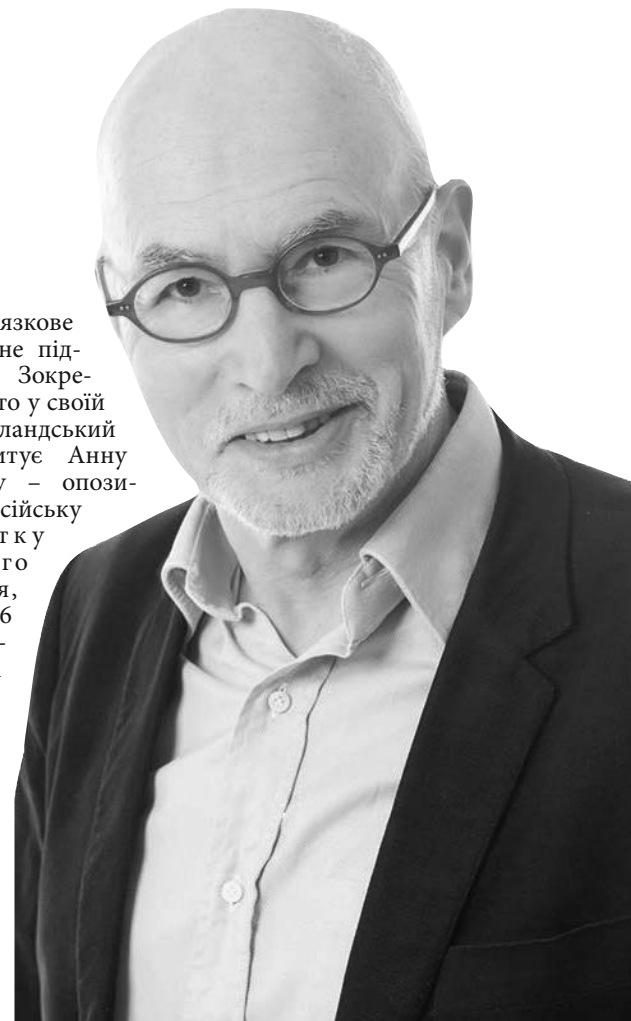
має обов'язкове документальне підтвердження. Зокрема, дуже часто у своїй розвідці голландський аналітик цитує Анну Політковську – опозиційну російську журналістку українського походження, вбиту 2006 року за правозахисну і професійну діяльність – у день народження Володимира Путіна.

Марсель Х. Ван Херпен згадує її в контексті розкриття ще одного жахливого злочину російської солдатні. Йдеться про примусові зникнення та підірвання тіл чеченців, захоплених спеціальними російськими підрозділами на території Чечні. Як вважає автор, це робилося з кількох причин. *По-перше*, приховати власну участь; *по-друге*, не розкривати назви військового підрозділу, задіяного в каральній акції; *по-третьє*, зберегти в таємниці торгури, застосовані до полонених; і, *по-четверте*, засекретити результати цієї діяльності.

Крім згадуваної Анни Політковської, яка, звичайно, знала про ці жахливі злочини, автор наводить у книзі ще одну промовисту цитату, яка належить кореспонденту газети The Guardian Крістині Курчаб-Редліх: «Підірвання людей – чи то живих, чи мертвих – [...] стало найновішим методом у діяльності федеральної армії у цьому конфлікті».

Прикладом найрезультативнішого застосування цього методу були події 3 липня [2002 року], коли у містечку Мескер-Юрт було зв'язано і підірвано 21 особу – чоловіків, жінок та дітей, а їхні рештки викинули у рів. Такий метод позбавлення життя жертв був, із точки зору виконавців, високоефективним, оскільки унеможливив підрахунок тіл чи взагалі їх виявлення».

Описувані західним журналістом обставини знищення ув'язнених людей різної статі віку російськими військовими – дають підстави прівняти їх до нацистів часів Третього Рейху, зокрема, до підрозділів

Марсель Х. Ван Херпен

SS-Einsatzgruppen, злочини яких не підлягають строку давності.

Марсель Х. Ван Херпен в останніх розділах книги жорстко критикує міжнародну спільноту, особливо європейські країни, які не спромоглися критично поставитися до всіх злочинів, вчинених Росією у Чечні. Керівники держав, котрі входять до Європейського Союзу, тривалий час вважали, що події на Кавказі є внутрішнім конфліктом Російської Федерації, а війна з непокірними чеченцями розглядалась ними як збройна боротьба з ісламським тероризмом. Це в результаті призвело до подальшої військової експансії Росії спочатку в Грузії, а потім і в Україні.

Дуже часто від українських політологів можна почути тезу, що російський народ у загальній масі не несе відповідальності за вище керівництво своєї країни. Марсель Х. Ван Херпен спростовує цей стереотип, оскільки російське суспільство неодноразово демонструвало свою готовність до сприйняття геноциду чеченців, інгушів, дагестанців, а тепер ще й кримських татар в анексованому Криму, які не забули про сталінські депортації, смерть сотень тисяч співвітчизників, знищення майна, каліцтво – і внутрішньо готові до реваншу.

Пророчо сьогодні звучать слова колишнього президента Чехії Вацлава Гавела, сказані ним ще 1997 року в інтерв'ю кореспонденту газети Le Monde; ними Марсель Х. Ван Херпен закінчує свою книгу: «Я вже казав це багато разів: якщо Захід не стабілізує Схід, то Схід дестабілізує Захід».

БЕЗПЕЧНИЙ ПРОСТІР У БІБЛІОТЕЦІ ДЛЯ ДІТЕЙ

«Знати, щоб передбачити, передбачити, щоб діяти» – саме під таким гаслом пройшли заняття в рамках школи безпеки 15 березня у Дніпровській районній бібліотеці для дітей імені П. Усенка.

Ознайомити дітей з елементарними засобами профілактики дитячого травматизму, нещасних випадків на вулиці, підвищити рівень практичної підготовки щодо дій в екстремальних ситуаціях у формі інтерактивного заняття «Безпечна вулиця» – із такою метою завітали до бібліотеки представники Консультативної місії Європейського Союзу на чолі з Лучіано Скамбіато Лічіарді та шкільні офіцери поліції Олександр Коцар і Ганна Чумас.

Справжньою несподіванкою для бібліотекарів, батьків, учителів та дітей стала промова представника Консультативної місії ЄС із реформування сектору цивільної безпеки Лучіано Скамбіато Лічіарді та його особиста участь і підтримка у тренінгових змаганнях. Всі мали змогу пограти у регулювальників та пішоходів на вулиці, дізнатися про «дорожні пастки», які можуть очікувати на пішохода, а також навчитися, як

правильно їх уникати. Закріпили отримані знання переглядом відеоматеріалів «Азбука безпеки на дорозі тітоньки Сови».

У спілкуванні з учнями 5-их класів школи № 81 та НВК № 141 «ОРТ» на тему безпечно користування Інтернетом під час онлайн-квізу – у поліцейських була дуже важлива місія – попереджувальна. Останнім часом у соціальних мережах набирають популярності небезпечні «челенджі» та соціальні групи, які підштовхують школярів до суїцидальних намірів. Діти, які потрапляють під вплив подібних спільнот, можуть завдати собі непоправної шкоди. У форматі відкритого діалогу моделювали ситуації, розглядали плюси та мінуси Інтернету, наводили приклади і ставили запитання. Відеоматеріали «Подорож в Оп-ляндію» ознайомили з основними загрозами, які є в мережі, та засобами боротьби з ними.

На згадку всі отримали позитивні емоції й тематичні подарунки: бейсболки, світловідбивальні браслети, корисні книжки з правил дорожнього руху «1001 та 1 поворот», буклети, календарі, синьо-жовті кульки, цукерки. Емоції переповнювали всіх: і школярів, і самих патрульних.

Ганна КУХАЛАШВІЛІ

ПАРОСТКИ ЄДНАННЯ

Березневі пам'ятні дні біля могили Тараса Шевченка кожного разу пробуджують найдорожчі почуття, актуалізують смисли життя, яких найбільше потребує суспільство. У 2017 році лейтмотивом урочистостей був мир, єдність, любов до України.

На «Прощу до Канева» вже втретє прибули паломники Київської архієпархії Української греко-католицької церкви разом із Блаженнішим Патріархом УГКЦ Святославом Шевчуком та владикою Йосифом (Мілянком), єпископом-помічником Київської архієпархії, які очолили архієрейську Божественну літургію в церкві Покрови Пресвятої Богородиці. По завершенні біля святої обителі було висаджено символічне дерево єднання, а також біблійне дерево – смоківницю, після чого здійснено урочистий хід на Тарасову гору. Церемонія покладання квітів до пам'ятника Т. Шевченку завершилась панахидою за упокій душі Тараса та всіх полеглих за волю України.

Цього дня було оголошено Всеукраїнську акцію «Паростки єднання» – біля могили Кобзаря, неподалік від меморіальних столітніх дубів, що з їхніх жолудів розростуться дерева в місцях, пов'язаних з ім'ям Тараса Шевченка. Священникам було передано паростки дубів, які вони повезли до Києва, Вінниці, Чернігова, Черкас, Вишгорода, Білої Церкви, Фастова, Ірпеня, Василькова, Обухова, Ніжина, Золотоноші, Вишневого.

В акції взяли участь: міністр культури України Євген Нишук, міністр екології та природних ресурсів України Остап Семерак, генеральний директор Шевченківського національного заповідника Мар'ян Піняк, представники органів влади, місцевого самоврядування, громадськість. Гості оглянули експозицію музею Тараса Шевченка, а на згадку про ці події залишилися пам'ятні записи.

Ольга БІЛОКІНЬ,
Лариса МИКОЛЕНКО

ЛІТОПИС ЦЕРКВИ ПОКРОВИ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ:

Щире спасибі за відкриту гостинність, за можливість соборною молитвою пом'янути Великого Тараса. Благословення Господа на вас!

Святослав, 11.03.2017 року Божого

Маленька козацька церква об'єднала навколо Великого Сина рідного народу велику українську Церкву Київського Християнства у молитовній єдності за краєцє завтра, за добру пам'ять в Заповітах «чійх синів, чій ми діти».

Йосиф, єпископ-помічник Київської архієпархії УГКЦ

Духовно натхненний спільною молитвою в маленькому, але такому Великому Храмі! Це сакральне місце біля Тарасової Гори має нас єднати і спрямовувати наші молитви в ім'я миру, процвітання Українського Народу, міці Української Держави!

Із вдячністю, міністр культури України
Євген Нишук, 11.03.2017

Мрія збулася... Дякую Богові за Великого Кобзаря... Дякую Кобзарю. Дякую моєму батьку Євгену за любов до України через Кобзаря.

11.03.2017 р. Б., отець Іван Сохан,
Івано-Франківськ – Київ (Аскольдова могила)

КНИГА ВРАЖЕНЬ ВІДВІДУВАЧІВ ШЕВЧЕНКОВОЇ МОГИЛИ:

Дякую за збереження творчої спадщини Великого Кобзаря.

Порошенко Марина, 10.03.2017

11 березня 2017 р. на Тарасовій горі розпочалася акція «Паростки єднання», яка започаткована Українською греко-католицькою церквою та підтримана Урядом України в особі міністра природи та міністра культури. Єдність має багато вимірів та проявів. Тарас Шевченко об'єднав українську націю. Ми несемо по всій Україні паростки Тарасового дуба. Гарна нагода єдності та майбутньої перемоги українського народу!

Семерак Остап, міністр екології та природних ресурсів, 11.03.2017

Я залишилась під великим враженням від музею Тараса Шевченка. Щаслива, що поїхала вишанувати пам'ять нашого Великого Кобзаря. Вічна пам'ять Тарасу!

11.03.2017. Пазюк Марія, м. Бровари
Київської області

